

Os hábitats de Interese Comunitario en Galicia.

Fichas descritivas

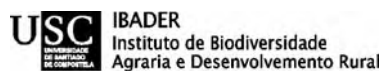

Os hábitats de Interese Comunitario en Galicia. Fichas descritivas

---

Pablo Ramil Rego
Manuel Antonio Rodríguez Guitián
Javier Ferreiro da Costa
Marco Rubinos Román
Luis Gómez-Orellana Rodríguez
Belén de Nóvoa Fernández
Boris Alejandro Hinojo Sánchez
Susana Martínez Sánchez
Carmen Cillero Castro
Ramón Alberto Díaz Varela
Patricia María Rodríguez González
Castor Muñoz Sobrino

GI-1934 TTB
Universidade de Santiago de Compostela

Monografías do IBADER - Lugo 2008

Os hábitats de Interese Comunitario en Galicia. Fichas descritivas

Primeira edición: 2008

Autores: Pablo Ramil Rego; Manuel Antonio Rodríguez Guitián; Javier Ferreiro da Costa; Marco Rubinos Román; Luis Gómez-Orellana Rodríguez; Belén de Nóvoa Fernández; Boris Alejandro Hinojo Sánchez; Susana Martínez Sánchez; Carmen Cillero Castro; Ramón Alberto Díaz Varela; Patricia María Rodríguez González; Castor Muñoz Sobrino

A efectos bibliográficos a obra debe citarse:

Ramil Rego, P.; Rodríguez Guitián, M.A.; Ferreiro da Costa, J.; Rubinos Román, M.; Gómez-Orellana, L.; de Nóvoa Fernández, B.; Hinojo Sánchez, B.A.; Martínez Sánchez, S.; Cillero Castro, C.; Díaz Varela, R.A.; Rodríguez González, P.M. & Muñoz Sobrino, C. (2008). Os Hábitats de Interese Comunitario en Galicia. Fichas descritivas. Monografías do Ibader. Universidade de Santiago de Compostela. Lugo

Deseño e Maquetación: GI-1934 TTB - IBADER

Fotografía: Arquivo fotográfico GI-1934 TTB - IBADER

Ilustracións: GI-1934 TTB - IBADER

ISSN edición Ja dfYgU: 1888-5810

ISSN edición dil ital: 1988-8341

<http://www.ibader.org>

Depósito Legal: C 173-2008

Edita: IBADER. Instituto de de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural. Universidade de Santiago de Compostela, Campus Universitario s/n. E-27002 Lugo, Galicia.

<http://www.ibader.org>

Copyright: Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER).

Colabora:

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE MEDIO AMBIENTE
E DESENVOLVEMENTO SOSTIBLE

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DO MEDIO RURAL

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE LUGO
I N L U D E S

IBADER
Instituto de Biodiversidade
Agraria e Desenvolvemento Rural

ÍNDICE

Limiar	7
Agradecementos	8
Dedicatoria	8
1. Introducción	11
2. Diagnose e Interpretación dos Hábitats	15
3. Os Grupos de Hábitats de Interese Comunitario en Galicia	
3.1 Hábitats costeiros e vexetación halofítica	29
3.2 Dunas marítimas e continentais	129
3.3 Hábitats de auga doce	181
3.4 Queirogais e matogueiras da zona temperada	245
3.5 Matogueiras esclerófilas	285
3.6 Formacións herbosas naturais e seminaturais	303
3.7 Turbeiras e áreas lamacentas	381
3.8 Hábitats rochosos e covas	447
3.9 Bosques	505
4. Bibliografía	603

**A presente publicación non foi impresa co fin de coidar do medio ambiente e
mostrar unha actitude responsable respecto ao emprego do papel**

A DC 92/43/CEE do Consello, do 21 de maio de 1992, relativa á conservación dos hábitats naturais e da fauna e flora silvestres supuxo un neto e positivo revulsivo na formulación das políticas de conservación nos países da Unión Europea. En España, a situación previa á transposición da directiva viña marcado por unha lexislación transicional, a Lei 4/89 de conservación dos espazos naturais e da flora e fauna silvestres, que trataba de romper a negra historia das décadas anteriores. Esta lei non incorporaba o principio de cautela ou precaución, a pesares de que o mesmo xa fora incorporado dende o ano 1982, pola Asemblea Xeral das Nacións Unidas a través da Carta Mundial da Natureza. A conservación da natureza gravitaba nunha formulación igualmente tradicional, baseado nunha lista moi reducida de especies catalogadas, e nun sistema de espazos naturais protexidos, que carece da suficiente entidade territorial e cohesión, para constituír unha rede de protección efectiva. Aínda que a Lei 4/89, incorpora na súa redacción o termo “ecosistema”, non asume unha protección real sobre o mesmo, e menos aínda formula unha relación da conservación en relación coa existencia de tipos ou unidades do ecosistema relevantes para a conservación.

A Directiva 92/43/CEE terá que cubrir un amplo e profundo oco na conservación do territorio, instaurando os piares dunha rede de protección da biodiversidade, formulada sobre a existencia e distribución de tipos particulares do ecosistema marcados, ben pola súa configuración biocenótica, o uso humano, ou a súa configuración xeográfica-xeomorfolóxica, os hábitats naturais.

A aprobación da Lei 42/2007 de Patrimonio Natural e Biodiversidade, incorpora de forma definitiva, e sen ambigüidades, as directivas Hábitat e Aves ao ordenamento xurídico español. Fortalecendo o camiño que previamente marcaran as normas comunitarias. Os hábitats naturais adquiren agora un papel relevante nas estratexias e políticas de conservación, tipificándose como infraccións, sen ambaxes, a alteración ou destrución dos hábitats naturais.

No momento de abordar a conservación dos hábitats naturais, e establecer os límites para o seu aproveitamento sostible, é necesario partir dunha correcta diagnose dos tipos de hábitats naturais de interese comunitario, incorporando as variacións territoriais marcadas por condicionantes bioxeográficos ou mesmo culturais. O documento que aquí se presenta tenta cubrir este oco, habida conta das necesidades de coñecemento existentes, entendéndose esta guía coma unha ferramenta aberta a novas incorporacións e revisións, derivadas dunha mellor información científica dispoñible tanto a nivel europeo, estatal e galego.

AGRADECEMENTOS

A información aquí contida é froito do desenvolvemento de diversos proxectos de investigación elaborados nos últimos nove anos polo GI-1934 TTB: Caracterización e seguimento dos hábitats e plantas de importancia comunitaria no extremo setentrional de Galicia (Plan Galego de I+D. Xunta de Galicia. 2001-2004); Valoración de turbeiras e queirogais húmidos dentro da rede de espazos naturais de Galicia (Plan Nacional de I+D+I. Ministerio de Ciencia e Tecnoloxía. 2002-2005); Our Common European Cultural Landscape Heritage (Unión Europea 2004-2007), Avaliación do estado de conservación dos hábitats nos Lugares de Interese Comunitario do espazo litoral-sublitoral das provincias de A Coruña e Lugo (Plan Galego de I+D. Xunta de Galicia. 2001-2004), así como de diversos convenios de colaboración efectuados coa Dirección Xeral de Conservación da Natureza da Xunta de Galicia.

DEDICATORIA

Ao ilustre botánico Baltasar Merino y Román (1845,1917), no centenario da publicación da Flora ilustrada e Descritiva de Galicia (1905-1909).

3.6 FORMACIÓNS HERBOSAS NATURAIS E SEMINATURAIS

3.6 FORMACIÓNS HERBOSAS

Dentro do apartado 6 do Anexo I da Directiva 92/43/CEE inclúense diversos tipos de hábitats naturais e seminaturais caracterizados por sustentar formacións herbáceas que requiren unha atención especial dende o punto de vista da conservación. Dentro deles distínguense formacións herbáceas de orixe natural (orixinadas como resposta a factores climáticos e alleas, polo xeral, á actividade humana), doutras que se manteñen coas súas características florísticas e estruturais grazas á intervención do ser humano, que as aproveita principalmente como fonte de pasto para o gando doméstico.

Se ben as primeiras resultan fundamentais para o mantemento de numerosas especies orófilas de carácter endémico e, polo tanto, esenciais para o correcto funcionamento ecolóxico das áreas de montaña, as categorías que forman parte do segundo grupo de hábitats comentado considéranse esenciais para a pervivencia das paisaxes culturais de amplas áreas litorais e interiores de Europa, xa que en moitos países europeos estes tipos de hábitats desapareceron ao longo dos últimos decenios como resultado dos procesos de concentración parcelaria, despoboamento rural ou transformación de antigos complexos agrarios en áreas forestais, consecuencia das políticas de fomento da reforestación de terras agrarias.

Os tipos de hábitats herbosos contemplados na Directiva 92/43/CE agrúpanse en cinco grandes categorías, das que catro están representadas en Galicia: **61. Prados naturais, 62 Formacións herbosas secas seminaturais e facies de matogueira, 64. Prados húmidos seminaturais de grandes herbas e 65. Prados mesófilos.**

Grupos de Hábitats do Anexo I da DC 92/43/CEE presentes en Galicia	
6. FORMACIÓNS HERBOSAS NATURAIS E SEMINATURAIS	
61. Prados naturais	●
62. Formacións herbosas secas seminaturais e facies de matogueira	●
63. Bosques esclerófilos de pastoreo ("dehesas")	
64. Prados húmidos seminaturais de grandes herbas	●
65. Prados mesófilos	●

Grupo de hábitats presente en Galicia [●]

Táboa 25.- Subgrupos de hábitats que conforman o tipo Formacións herbosas naturais e seminaturais segundo o Anexo I da Directiva 92/43/CE.

O grupo Formacións herbosas naturais e seminaturais conta con 10 tipos de hábitats de interese comunitario presentes en Galicia, estes mostran unha notable diverxencia tanto dende o punto de vista da súa distribución, como da súa superficie. Mentres que 4 tipos de hábitats se distribúen por máis de 50 Lugares de Importancia Comunitaria (LIC) (Nat2000 6220, Nat2000 6410, Nat2000 6430, Nat2000 6510), un número análogo só se poden localizar en menos de 5 LIC (Nat2000 6160, Nat2000 6170, Nat2000 6210*, Nat2000 6520). Loxicamente son os tipos de hábitats de carácter natural os que contan cunha área de presenza máis restrinxida, neste caso atópanse os tipos Nat2000 6160 – Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta* e Nat2000 6170 – Prados alpinos e subalpinos calcáricos.

O tipo Nat2000 6430 - Megaforbios éutrofos higrófilos das orlas de chairas é o hábitat máis frecuente, ausente soamente en 2 LIC, Illas Estelas e Illas Cíes. No entanto, en relación á superficie estimada dos diferentes hábitats da Rede Natura 2000 en Galicia, o tipo Nat2000 6430 sitúase en quinto lugar, con máis de 1.000 ha.

Tendo en conta a superficie estimada dos hábitats de interese comunitario na Rede Natura 2000 para o grupo Formacións herbosas naturais e seminaturais, compróbase como dous son os tipos de hábitats que sobresaen sobre o resto, o Nat2000 6510 - Prados de sega de baixa altitude e o Nat2000 6520 – Prados de sega de montaña, ambos pertencentes ao subgrupo de hábitats Prados mesófilos. No primeiro caso (Nat2000 6510) a superficie estimada supera as 7.000 ha., mentres que no segundo (Nat2000 6520) conta con preto de 6.000 ha. Este segunda cifra ten certo interese, xa que o hábitat Nat2000 6520 non está moi estendido pola xeografía galega, ao restrinxirse, tal e como se indica na súa denominación, a áreas de montaña. Este hábitat rexístrase soamente en 5 LIC, pero cunha importante presenza neles, como en Os Ancares - O Courel ou Pena Trevinca, factor demostrativo da importancia destes espazos no mantemento dun estado de conservación para o hábitat (Nat2000 6520). Por outra banda, a distribución do tipo Nat2000 6520 de acordo coa Axencia Europea do Medio Ambiente mostra unha ausencia notable do hábitat en España, que, de acordo coa información oficial das Comunidades Autónomas, estaría presente en Cataluña, Aragón e Galicia. Aínda que este tipo de hábitat poida estar mal representado no terzo Norte peninsular e posuír unha maior extensión do terreo, evidénciase o interese deste tipo de hábitat pola súa rareza no contexto español. O patente contraste entre a distribución europea dos tipos de hábitat Nat2000 6510 e Nat2000 6520 e as súa superficie na Rede Natura 2000 galega pode observarse a través das figuras aquí expostas.

Cabe resaltar o hábitat prioritario Nat2000 6220* – Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*, por ser o que posúe unha maior extensión na Península Ibérica, tal e como se deduce ao consultar a información correspondente da Axencia Europea do Medio Ambiente (EEA). Este tipo de hábitat distribúese tamén amplamente polo territorio galego, localizándose en 55 LIC e 15 ZEPA, aínda que a súa superficie na Rede Natura 2000 non é tan elevada en relación, contabilizarse 2.000 ha co hábitat Nat2000 6220*.

Distribución do hábitat Nat2000 6520 – Prados de sega de montaña

Figura 21. – Distribución europea do hábitat de interese comunitario Nat2000 6520 – Prados de sega de montaña Fte. EEA

Distribución do hábitat Nat2000 6510

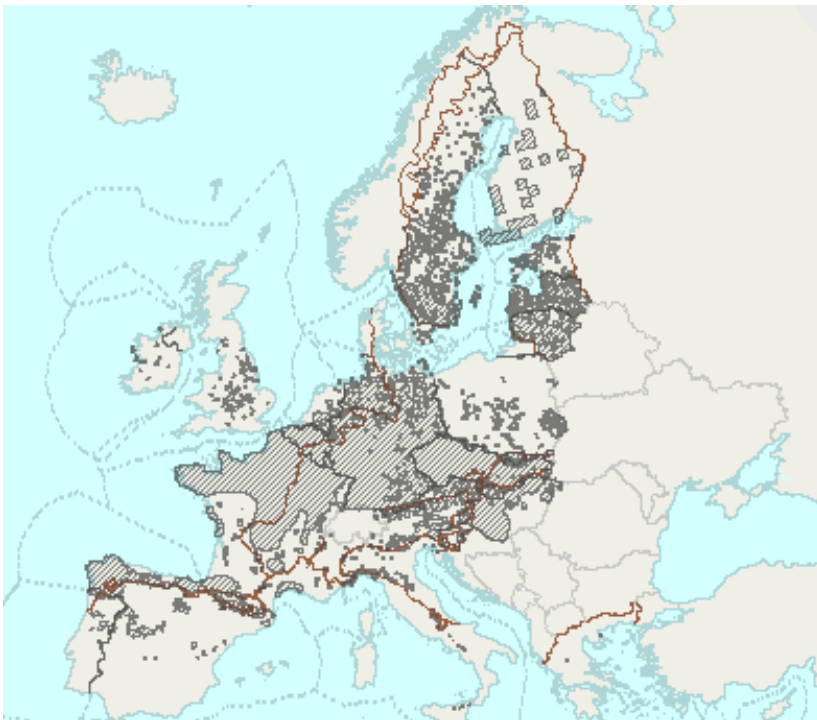
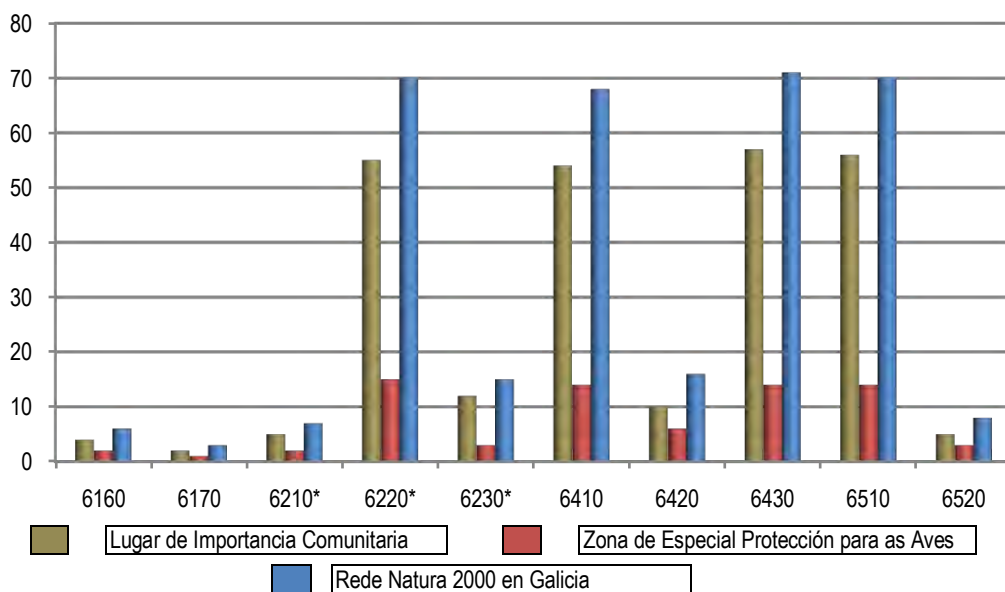

Figura 22. – Distribución europea do hábitat de interese comunitario Nat2000 6510 – Prados de sega de baixa altitude Fte. EEA

Distribución dos hábitats do Anexo I da DC 92/43/CEE na Rede Natura 2000

Habitat	LIC	ZEPA	RN2000
6160	4	2	6
6170	2	1	3
6210	5	2	7
6220	55	15	70
6230	12	3	15
6410	54	14	68
6420	10	6	16
6430	57	14	71
6510	56	14	70
6520	5	3	8

Figura 23.- Número de espazos Rede Natura 2000 con presenza de hábitats de interese comunitario do grupo Formacións herbosas naturais e seminaturais na Rede Natura 2000 en Galicia

Superficie dos hábitats do Anexo I da DC 92/43/CEE na Rede Natura 2000

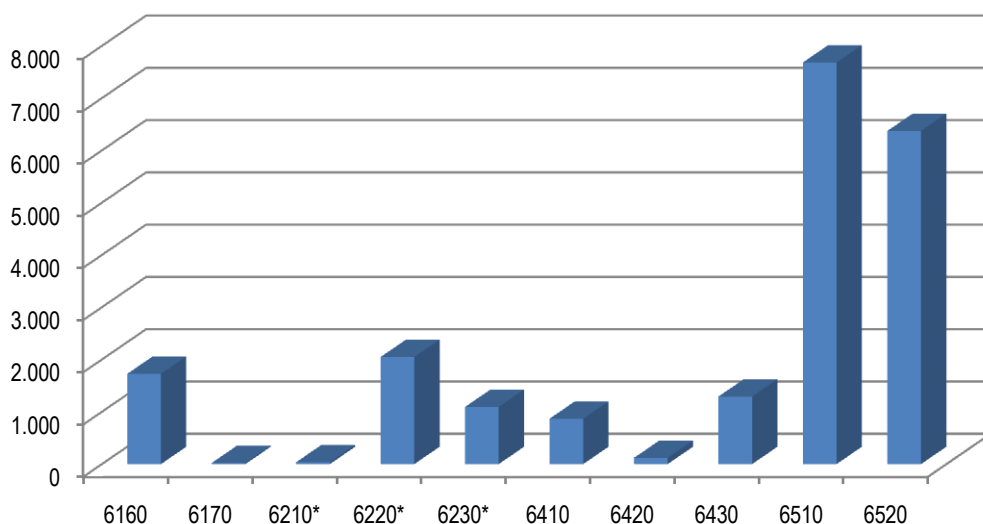

Figura 24 - Superficies en hectáreas dos hábitats de interese comunitario do grupo Formacións herbosas naturais e seminaturais na Rede Natura 2000 en Galicia

PRADOS NATURAIS

Dos nove hábitats que segundo a Directiva 92/43/CEE inclúense dentro da categoría de Prados naturais, soamente dous delas están representadas en Galicia: **Nat2000 6160 - Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta*** e **Nat2000 6170 - Prados alpinos e subalpinos calcarios**. Nas devanditas categorías sitúanse as formacións herbáceas adaptadas ás condicións climáticas máis rigorosas que se poden dar en Galicia (elevada innivación, período de xeadas moi prolongado, valores baixos de temperaturas medias anuais). Por iso soamente se atopan nas áreas orotemperadas e, de xeito moi puntual en localidades especialmente favorables para a súa presenza dentro do piso supratemperado superior.

Lista de Hábitats do Anexo I da DC 92/43/CEE

6. FORMACIÓNS HERBOSAS NATURAIS E SEMINATURAIS

Código	Designación oficial	G
61. Prados naturais		
6110	★ Prados calcarios cársticos ou basófilos do <i>Alyso-Sedion albi</i>	
6120	★ Prados calcarios de áreas xéricas	
6130	Prados calaminarios de <i>Violetalia calaminariae</i>	
6140	Prados pirenaicos silíceos de <i>Festuca eskia</i>	
6150	Prados boreoalpinos silíceos	
6160	Prados ibéricos silíceos de <i>Festuca indigesta</i>	●
6170	Prados alpinos e subalpinos calcarios	●
6180	Prados orófilos macaronésicos	
6190	Prados rupícolas panónicos (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	

Código do hábitat segundo Natura-2000 [Código]. Hábitat prioritario [★]. Hábitat presente en Galicia [●]

Táboa 26.- Hábitats que conforman o tipo Prados naturais segundo o Anexo I da Directiva 92/43/CEE.

FORMACIÓNS HERBOSAS SECAS

O grupo de hábitats denominado Formacións herbosas secas seminaturais e facies de matogueira engloba, segundo consta no Anexo I da Directiva 92/43/CEE, oito categorías de orde inferior das que tres están representadas no territorio galego, isto é: **Nat2000 6210 - Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*)** (* paraxes con notables orquídeas), **Nat2000 6220* - Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*** e **Nat2000 6230* - Formacións herbáceas con *Nardus*, con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañosas da Europa continental)**. Polo xeral, neste tipo de hábitats non se produce unha presión humana excesiva, xa que se dedicaron, e nalgúns lugares aínda se leva a cabo, a un aproveitamento pouco intensivo mediante o pastoreo estacional de gando vacún ou de gando menor.

Lista de Hábitats do Anexo I da DC 92/43/CEE

6. FORMACIÓNS HERBOSAS NATURAIS E SEMINATURAIS

Código	Designación oficial	G
62. Formacións herbosas secas seminaturais e facies de matogueira		
6210	Prados secos semi naturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (<i>Festuco-Brometalia</i>) (* paraxes con notables orquídeas)	●
6220	* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde <i>Thero-Brachypodietea</i>	●
6230	* Formacións herbosas con <i>Nardus</i> , con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañosas da Europa continental)	●
6240	* Pasteiros estépico subpanónicos	
6250	* Pasteiros estépico panónicos sobre loess	
6260	* Estepas panónicas sobre areas	
6270	* Pasteiros fenoscándico de baixa altitude, secos a orófilos, ricos en especies	
6280	* Alvar nórdico e lousas calcarias precámbricas	
62A0	Pasteiros secos submediterráneos orientais (<i>Scorzoneratalia villosae</i>)	
62B0	* Prados serpentínicos de Chipre	

Código do hábitat segundo Natura-2000 [Código]. Hábitat prioritario [*]. Hábitat presente en Galicia [●]

Táboa 27.- Grandes grupos de hábitats que conforman o tipo Formacións herbosas naturais e seminaturais segundo o Anexo I da Directiva 92/43/CEE.

PRADOS HÚMIDOS SEMINATURAIS DE HERBAS ALTAS

Nesta categoría inclúense diversos tipos de hábitats asociados catenalmente a diversos tipos de hábitats arbóreos característicos de medios hidrófilos (bosques riparios, aluviais e lamacentos). O conxunto de hábitats incluídos na categoría de Prados húmidos seminaturais de herbas altas aparece analizado no Anexo I da Directiva 92/43/CEE en cinco grupos dos que tres se atopan representados en Galicia. Trátase das categorías denominadas **Nat2000 6410 Prados con Molinia sobre substratos calcarios, turbosos ou arcillo-limosos (*Molinion caeruleae*)**, **6420 Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do *Molinion-Holoschoenion*** e **6430 Megaforbios éutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino**.

Lista de Hábitats do Anexo I da DC 92/43/CEE

6. FORMACIÓNS HERBOSAS NATURAIS E SEMINATURAIS

Código	Designación oficial	G
64. Prados húmidos seminaturais de herbas altas		
6410	Prados con molinias sobre substratos calcarios, turbosos ou arxilo-limosos (<i>Molinion caeruleae</i>).	●
6420	Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do <i>Molinion-Holoschoenion</i> .	●
6430	Megaforbios éutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino.	●
6440	Prados aluviais inundables do <i>Cnidion dubii</i> .	
6450	Prados aluviais noreales.	

Código do hábitat segundo Natura-2000 [Código]. Hábitat prioritario [★]. Hábitat presente en Galicia [●]

Táboa 28.- Grandes grupos de hábitats que conforman o tipo Prados húmidos seminaturais de herbas altas segundo o Anexo I da Directiva 92/43/CEE

PRADOS MESÓFILOS

O subgrupo **65. Prados mesófilos** do Anexo I da Directiva 92/43/CE comprende tres tipos de hábitats, dos que dous teñen representación dentro de Galicia: **Nat200 6510 - Prados de sega de baixa altitude (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)** e **Nat2000 6520 - Prados de sega de montaña**. Trátase de formacións herbáceas mantidas no seu estado actual coa finalidade de producir feo ou pasto verde, fundamentalmente destinado á alimentación do gando vacún. Para iso, en función das características topo-edáficas de cada área, construíronse extensos sistemas de canles de rego naquelas áreas nas que fose necesaria unha achega hídrica para asegurar a produción de herba, ou de sistemas de drenaxe, cando a tendencia das augas freáticas é a de manterse próximas á superficie durante todo o ano.

Lista de Hábitats do Anexo I da DC 92/43/CEE

6. FORMACIÓNS HERBOSAS NATURAIS E SEMINATURAIS

Código	Designación oficial	G
65. Prados mesófilos		
6510	Prados de sega de baixa altitude (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	●
6520	Prados de sega de montaña	●
6530	★ Prados arborados fenoscándicos	

Código do hábitat segundo Natura-2000 [Código]. Hábitat prioritario [★]. Hábitat presente en Galicia [●]

Táboa 29.- Grandes grupos de hábitats que conforman o tipo Prados mesófilos segundo o Anexo I da Directiva 92/43/CEE.

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6160 Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta*.

Correspondencias

Palaearctic	36.361.
Ramsar	---
IHG	---

Denominación oficial

Inglés	Oro-Iberian <i>Festuca indigesta</i> grasslands.
Castelán	Prados ibéricos silíceos de <i>Festuca indigesta</i>

Denominación vulgar

Galego	Non se coñece.
Castelán	Non se coñece.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Pasteiros termófilos, abertos, bandeados e en grilanda dos altos cumios silíceos das montañas ibéricas con presenza local nos niveis subalpinos das montañas do dominio eurosiberiano (*Festucetalia indigestae*).

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Pasteiros crio-xerófilos silicícolas sometidos a procesos de crioturbação durante períodos prolongados ao longo do ano, característicos das áreas orotemperadas (>1.600 m) pero con presenza puntual dentro dos niveis supratemperados superiores (>1.200 m), en enclaves especialmente favorables para a manifestación de fenómenos crio-nivais, como esporóns rochosos ou cristas orientadas cara ao E-NE. Como consecuencia dos ciclos de xeo-desxeo, adoitan adoptar unha configuración bandeada (terrasetas) ou a xeito de grilanda.

Fisionomía e estrutura.

Trátase de áreas con vexetación irregular de aspecto graminoide nas que dominan *Festuca summilusitana*, *Teesdaliopsis conferta* e *Dianthus langleanus* e entre as que se intercalan teselas con chan nu ou escasamente vexetado por comunidades pioneiras dominadas por plantas crasas (*Sedum* spp.).

Variabilidade.

As representacións deste tipo de hábitat son floristicamente moi homoxéneas.

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

Festuca indigesta

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Dianthus langleanus, *Festuca summilusitana*, *Juncus trifidus*, *Luzula cespitosa*, *Teesdaliopsis conferta*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Festuca summilusitana, *Narcissus asturiensis*, *N bulbocodium*.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE FESTUCETEA INDIGESTAE

Orde *Festucetalia indigestae*

Alianza *Teesdaliopsio-Luzulion caespitosae*

As. *Teesdaliopsio confertae-Festucetum summilusitanae*

Hábitats asociados ou en contacto

Este tipo de hábitat adoita formar mosaico con pasteiros pioneiros silíceos (8230) e establecer contacto con diversos tipos de queirogais secos (4030), desprendementos e afloramentos rochosos silíceos (8180 e 8220), matogueiras baixas de xenebreira (4060), matogueiras endémicas con toxos (4090) e queirogais secos (4030).

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6160 Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta*.

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat exclusivo dos macizos montañosos dos países ibéricos.

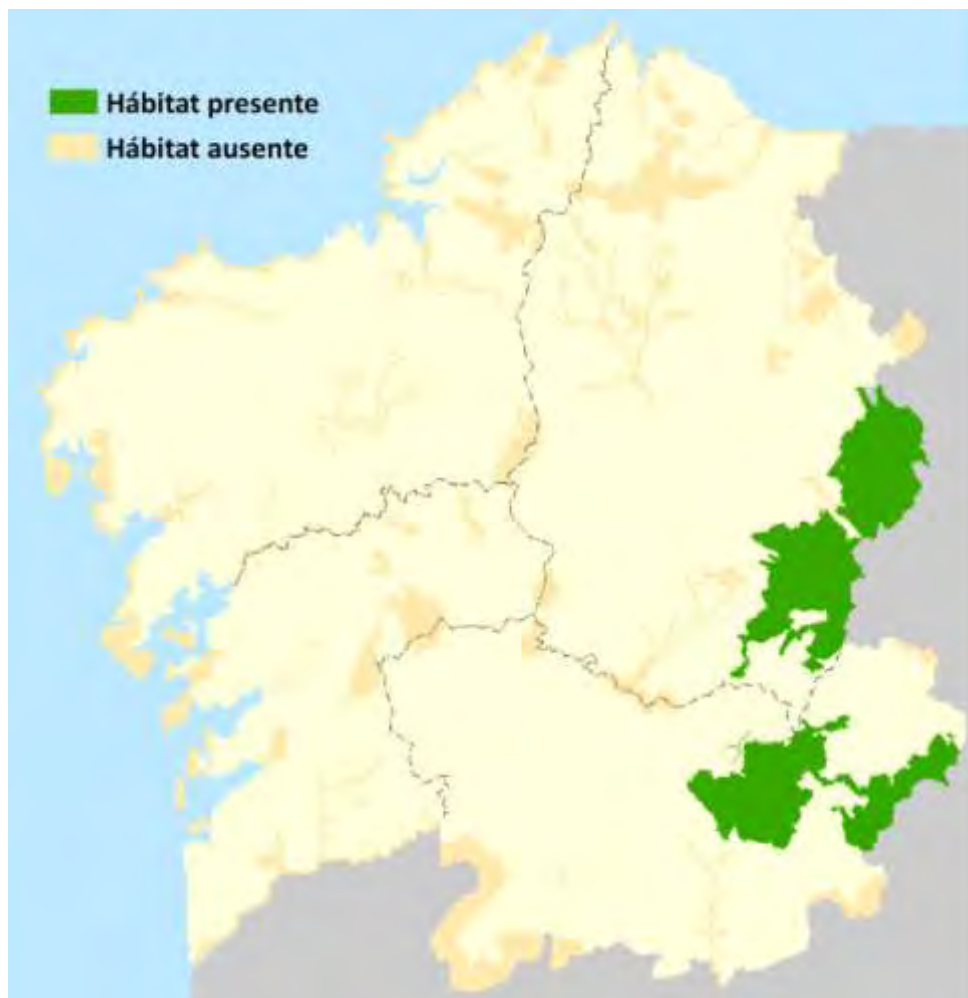
Distribución en Galicia

Presente nas montañas orientais de maior elevación (Ancares, Courel, Trevinca, Manzaneda).

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Hábitat representado exclusivamente en tres LIC do oriente galego.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

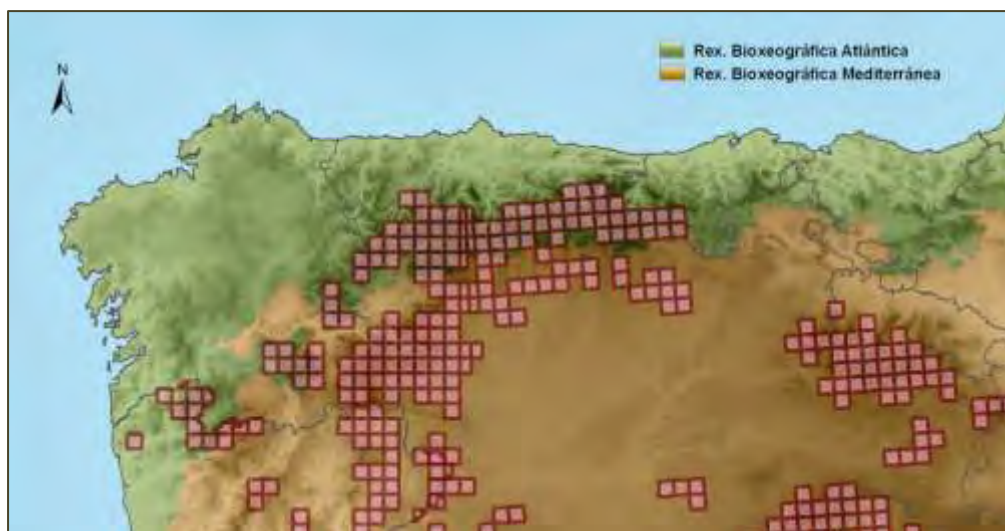

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

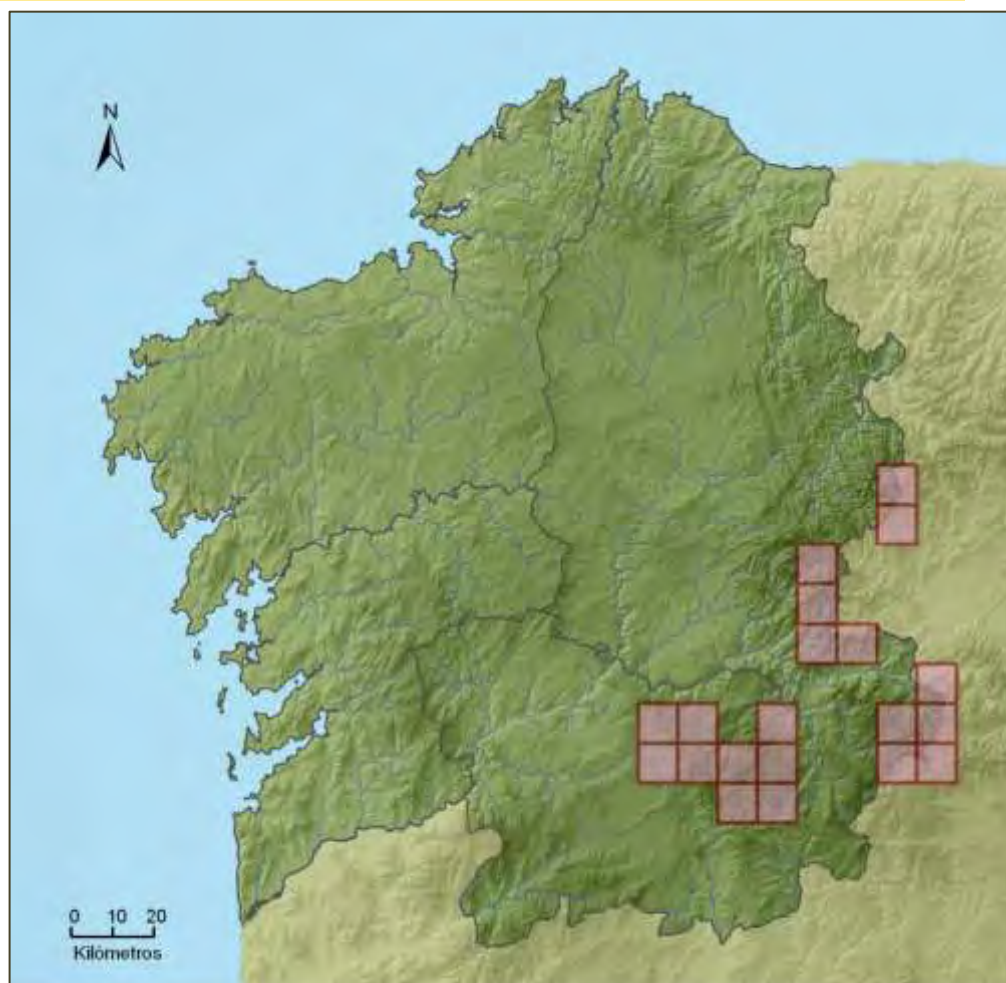
6160 Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta*.

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6160 Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta*.

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C	ES1120015	Serra do Xistral	Lu
ES1110002	Costa Ártabra	C	ES1120016	Río Cabe	Lu
ES1110003	Fragas do Eume	C	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C	ES1130001	Baixa Limia	Ou
ES1110005	Costa da Morte	C	ES1130002	Macizo Central	Ou ●
ES1110006	Complexo Corrubedo	C	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou ●
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C	ES1130004	Pena Veidosa	Ou
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C	ES1130005	Río Támega	Ou
ES1110009	Costa de Dexo	C	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou
ES1110010	Estaca de Bares	C	ES1130007	Pena Trevinca	Ou ●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C	ES1130008	Pena Maseira	Ou
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou
ES1110013	Xubia-Castro	C	ES0000001	Illas Cíes	Po
ES1110014	Serra do Careón	C	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po
ES1110015	Río Anllóns	C	ES1140002	Río Lérez	Po
ES1110016	Río Tambre	C	ES1140003	A Ramallosa	Po
ES1120001	Os Ancares-O Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po
ES1120002	Río Eo	Lu	ES1140005	Monte Aloia	Po
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu	ES1140006	Río Tea	Po
ES1120004	A Marronda	Lu	ES1140007	Baixo Miño	Po
ES1120005	Ás Catedrais	Lu	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po
ES1120006	Carballido	Lu	ES1140009	Cabo Udra	Po
ES1120007	Cruzul-Agüeira	Lu	ES1140010	Costa da Vela	Po
ES1120008	Monte Faro	Lu	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po
ES1120009	Monte Maior	Lu	ES1140012	Illas Estelas	Po
ES1120010	Negueira	Lu	ES1140013	Serra do Candán	Po
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu	ES1140014	Serra do Cando	Po
ES1120012	Río Landro	Lu	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po
ES1120013	Río Ouro	Lu	ES1140016	Enseada de San Simón	Po
ES1120014	Canón do Sil	Lu			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C	ES0000437	Pena Trevinca	Ou ●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C	ES0000001	Illas Cíes	Po
ES0000085	Ribadeo	Lu	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po
ES0000373	Ría de Foz	Lu	ES0000254	Illa de Ons	Po
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu	ES0000375	Esteiro do Miño	Po
ES0000374	Ancares	Lu ●			

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6160 Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta*.

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Vista xeral do cumio do pico Mustallar (Cervantes, Lugo), en cuxas vertentes localízanse diversos tipos de hábitats orófilos, entre os que se atopan os "Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta*".

Detalle da característica configuración dos pasteiros crioturbados silíceos incluídos no hábitat 6160 (cordal de Pena Trevinca, Carballeda de Valdeorras).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6160 Prados ibéricos silíceos de *Festuca indigesta*.

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

As peculiares condicións ambientais baixo as que se desenvolve este tipo de hábitat e a súa localización preferente dentro do piso orotemperado non permiten un uso particular do mesmo. Soamente cabe citar o seu aproveitamento marxinal na época estival como pasto para o gando no contexto das "brañas" e "malladas".

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A cobertura e composición florística das comunidades vexetais que forman parte deste tipo de hábitat son os indicadores máis fiables do seu estado de conservación.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

Ao igual que outros tipos de hábitats orófilos, se poderían ver moi gravemente afectados no caso de que se trazasen viais ou parques eólicos nos cumios montañosos nos que están presentes. De igual xeito, o exceso de presión turística nalgúns cumios montañosos podería contribuír a unha deterioración do hábitat a consecuencia do pisoteo.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

Polas razóns comentadas en apartados anteriores, as representacións deste tipo de hábitat presentan un estado de conservación favorable.

Bibliografía

Fernández Prieto (1983), Morla (1983), Guitián (1984b), Rivas-Martínez et al. (1984), Herrero Cembranos (1986), Fernández Prieto et al. (1987a); Silva-Pando (1990), Ortiz & Rodríguez-Oubiña (1993), Ortiz et al. (1997), Rodríguez Guitián & Guitián Rivera (1993 a, 1994), Rodríguez Guitián et al. (1996 a, 1996b), Díaz González & Fernández Prieto (1994) e datos propios.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios.

Correspondencias

Paleartic	36.12, 36.41 a 36.43, 36.37, 36.38.
Ramsar	---
IHG	---

Denominación oficial

Inglés	Alpine and subalpine calcareous grasslands
Castelán	Prados alpinos y subalpinos calcáreos

Denominación vulgar

Galego	As escasas representacións que existen deste tipo de hábitat en Galicia inclúense na denominación popular de "taras" ou "taros", que se aplica no oriente de Lugo a unha unidade xeomorfolóxica particular constituída por afloramentos rochosos calcario-dolomíticos de grande inclinación e que resaltan na paisaxe a gran distancia.
Castelán	Non se coñece.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Pasteiros alpinos e subalpinos sobre solos ricos en bases con *Dryas octopetala*, *Gentiana nivalis*, *G. campestris*, *Alchemilla hoppeana*, *Alchemilla conjuncta*, *Alchemilla flabellata*, *Anthyllis vulneraria*, *Astragalus alpinus*, *Aster alpinus*, *Draba aizoides*, *Globularia nudicaulis*, *Helianthemum nummularium* subsp. *grandiflorum*, *Helianthemum oelandicum* subsp. *alpestre*, *Pulsatilla alpina* subsp. *alpina*, *Phyteuma orbiculare*, *Astrantia major*, *Polygala alpestris* (36.41 a 36.43) das cadeas montañosas do Alpes, Pireneos, Cárpatos e Escandinavia. Tamén se inclúen os pasteiros dos pisos subalpino (oromediterráneos) e alpino das altas montañas corsas (36.37) e os pastos pechados mesófilos dos pisos alpino e subalpino dos Apeninos centrais e meridionais, desenvolvidos localmente por enriba do límite do bosque, sobre substratos calcarios (36.38). Igualmente pódense incluír as comunidades de neveiros asociadas.

Subtipos:

- 36.37 - pasteiros orófilos de Córcega
- 36.38 - pasteiros pechados oro-apenínicos
- 36.41 - pasteiros alpinos pechados calcífilos
- 36.42 - céspedes densos venteados de *Kobresia myosuroides*
- 36.43 - pasteiros calcífilos bandeados e en grilanda
- 36.44 - comunidades alpinas sobre materiais con metais pesados

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Pasteiros basófilos de alta montaña asentados sobre solos pouco desenvolvidos e sometidos a crioturbación. En Galicia aparecen moi puntualmente dentro do piso supratemperado superior (>1.200-1.300 m) situados en ladeiras e esporóns rochosos especialmente favorables.

Fisionomía e estrutura.

Pasteiros de cobertura variable (40-90%) dominados por *Koeleria vallesiana*, *Koeleria crassipes*, *Erodium glandulosum*, *Helianthemum canum*, *Anthyllis vulneraria* subsp. *pyrenaica* e *Bromus erectus*, con presenza de diversas especies leñosas de baixo porte (*Lithodora diffusa*, *Sideritis hyssopifolia* subsp. *caureliana*, *Santolina rosmarinifolia* subsp. *semidentata*).

Variabilidade.

Nas representacións situadas a maior altitude tenden a desaparecer as especies leñosas.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios.

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

36.41 a 36.43: *Alchemilla conjuncta*, *Alchemilla flabellata*, *Alchemilla hoppeana*, *Anthyllis vulneraria*, *Aster alpinus*, *Astragalus alpinus*, *Astrantia major*, *Draba aizoides*, *Dryas octopetala*, *Gentiana campestris*, *Gentiana nivalis*, *Globularia nudicaulis*, *Helianthemum nummularium* ssp. *grandiflorum*, *Helianthemum oelandicum* ssp. *alpestre*, *Phyteuma orbiculare*, *Polygala alpestris*, *Pulsatilla alpina* ssp. *alpina*. **36.37:** *Armeria multiceps*, *Bellardiochloa violacea*, *Geum montanum*, *Paronychia polygonifolia*, *Pheum brachyrachyum*, *Plantago subulata* ssp. *insularis*, *Sagina pilifera*, *Sibbaldia procumbens*, *Veronica alpina*. **36.38:** *Festuca violacea* ssp. *macranthera*, *Trifolium thalii*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Aceras antropophorum, *Anthyllis vulneraria* subsp. *pyrenaica*, *Artemisia alba*, *Bromus erectus*, *Campanula adsurgens*, *Campanula glomerata*, *Cephalanthera longifolia*, *Erodium glandulosum*, *Helianthemum canum*, *Himantoglossum hircinum*, *Koeleria crassipes*, *Koeleria vallesiana*, *Orchis morio*, *Santolina rosmarinifolia* subsp. *semidentata*, *Sideritis hyssopifolia* subsp. *caureliana*, *Teucrium pyrenaicum*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Santolina rosmarinifolia.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE FESTUCO HYSTRICIS-ONONIDETEA STRIATAE

Orde Festuco hystricis-Poetalia ligulatae

Alianza Festucion burnatii

As. *Koelerio vallesianae-Erodietum glandulosi*

Hábitats asociados ou en contacto

Este tipo de hábitat establece contacto e forma mosaico con diversos tipos de hábitats desenvolvidos sobre afloramentos calcarios (6220*, 8130, 8210).

Representación do hábitat 6170 no Val de Visuña (Folgo do Courel).

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios.

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat frecuente nas áreas montañosas de litoloxía calcárea da UE.

Distribución en Galicia

Hábitat moi escaso do que soamente se coñecen representacións nas montañas calcarias máis elevadas do oriente galego.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Presente de xeito exclusivo en dous espazos do oriente de Galicia.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

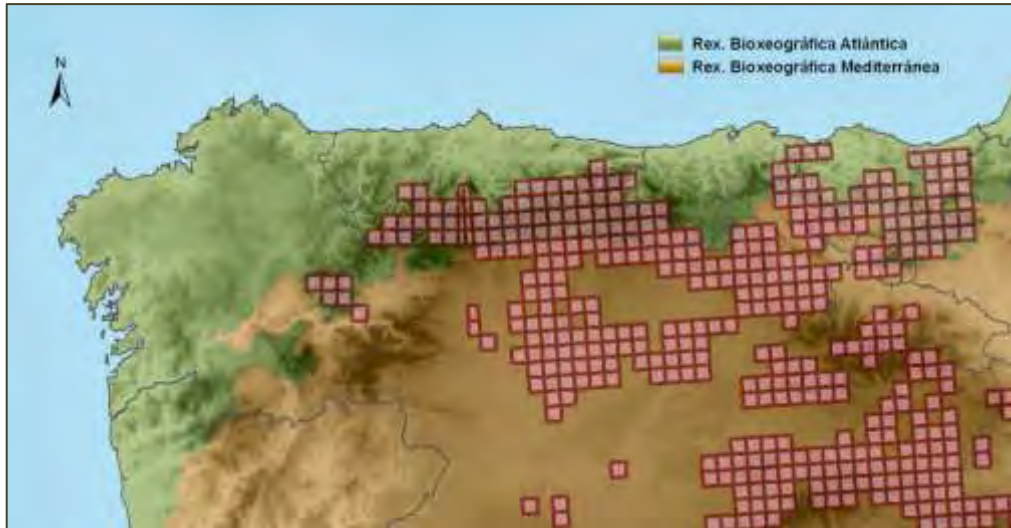

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

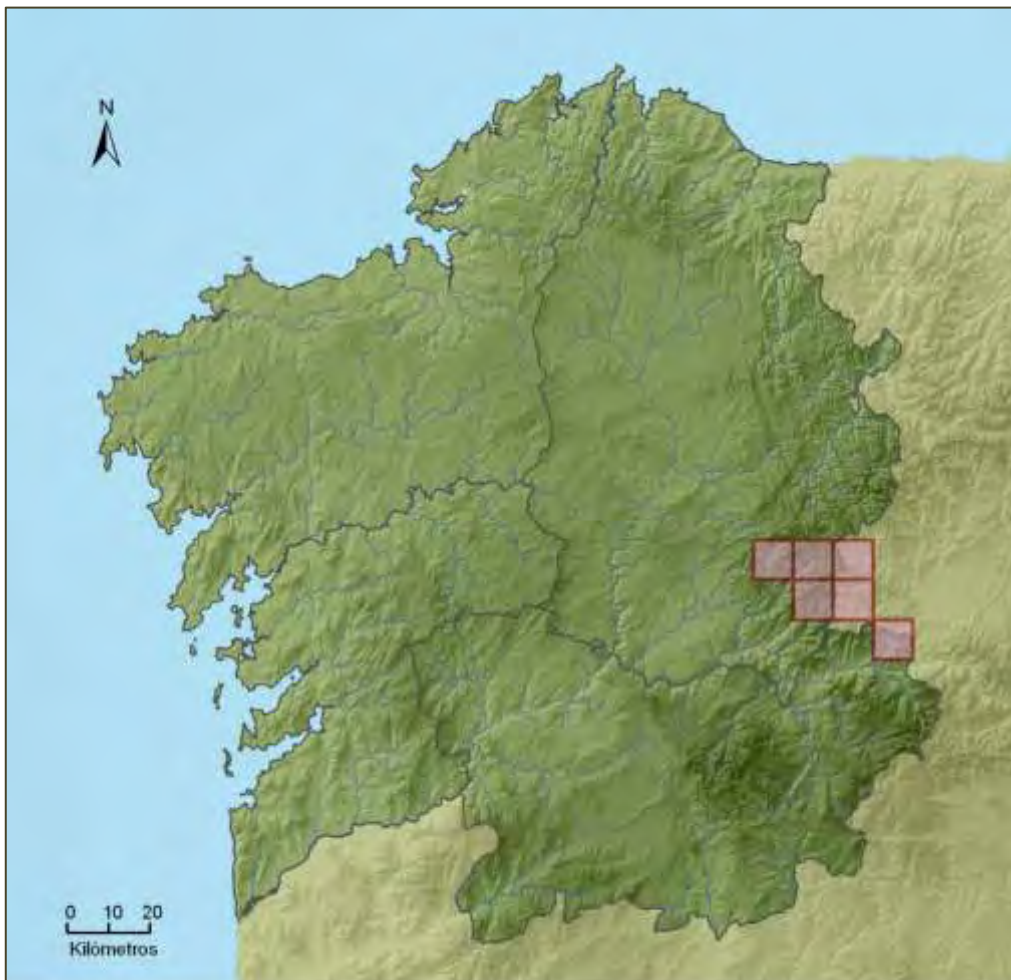
6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios.

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios.

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C	ES1120015	Serra do Xistral	Lu
ES1110002	Costa Ártabra	C	ES1120016	Río Cabe	Lu
ES1110003	Fragas do Eume	C	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C	ES1130001	Baixa Limia	Ou
ES1110005	Costa da Morte	C	ES1130002	Macizo Central	Ou
ES1110006	Complexo Corrubedo	C	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C	ES1130004	Pena Veidosa	Ou
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C	ES1130005	Río Támega	Ou
ES1110009	Costa de Dexo	C	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou
ES1110010	Estaca de Bares	C	ES1130007	Pena Trevinca	Ou
ES1110011	Esteiro do Tambre	C	ES1130008	Pena Maseira	Ou
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou ●
ES1110013	Xubia-Castro	C	ES0000001	Illas Cies	Po
ES1110014	Serra do Careón	C	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po
ES1110015	Río Anllóns	C	ES1140002	Río Lérez	Po
ES1110016	Río Tambre	C	ES1140003	A Ramallosa	Po
ES1120001	Ancares-Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po
ES1120002	Río Eo	Lu	ES1140005	Monte Aloia	Po
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu	ES1140006	Río Tea	Po
ES1120004	A Marronda	Lu	ES1140007	Baixo Miño	Po
ES1120005	As Catedrais	Lu	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po
ES1120006	Carballido	Lu	ES1140009	Cabo Udra	Po
ES1120007	Cruzul-Agüeira	Lu	ES1140010	Costa da Vela	Po
ES1120008	Monte Faro	Lu	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po
ES1120009	Monte Maior	Lu	ES1140012	Illas Estelas	Po
ES1120010	Negueira	Lu	ES1140013	Serra do Candán	Po
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu	ES1140014	Serra do Cando	Po
ES1120012	Río Landro	Lu	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po
ES1120013	Río Ouro	Lu	ES1140016	Enseada de San Simón	Po
ES1120014	Canón do Sil	Lu			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou ●
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C	ES0000437	Pena Trevinca	Ou
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C	ES0000001	Illas Cies	Po
ES0000085	Ribadeo	Lu	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po
ES0000373	Ría de Foz	Lu	ES0000254	Illa de Ons	Po
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu	ES0000375	Esteiro do Miño	Po
ES0000374	Ancares	Lu			

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios.

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Aspecto do hábitat "6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios" en Serra da Enciña da Lastra (A Veiga de Cascallá) (Autor: J. Giménez de Azcárate).

Facies con pequenos arbustos do hábitat "6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios" no Val de Visuña (Folgo do Courel).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6170 Prados alpinos e subalpinos calcarios.

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Pola súa situación afastada dos núcleos habitados, este hábitat viuse pouco influenciado pola actividade humana se se exceptúa a recolección dalgunhas plantas con interese alimentario (*Origanum virens*, etc.) e o pastoreo ocasional con gando menor (cabras e ovellas).

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A composición florística e estrutura da vexetación que caracteriza este hábitat son os indicadores máis idóneos para valorar o seu estado de conservación.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

O piso e o sobrepastoreo desvirtúan a composición florística das comunidades vexetais propias deste tipo de hábitat, á vez que potencian fenómenos erosivos de tipo crionival e pluvial. As actividades mineiras de aproveitamento de materiais calcarios non son compatibles coa conservación do hábitat.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

A delimitación e control da carga gandeira nas áreas nas que aínda se mantén o seu aproveitamento como fonte de pastos contribúe positivamente a manter o estado de conservación. As representacións existentes no "P. Nat. Serra da Enciña da Lastra atópanse comprendidas integramente dentro da Zona de Reserva.

Bibliografía

Gutián (1984b), Silva-Pando (1990), Amigo et al. (1993), Ortiz & Rodríguez-Oubiña (1993), Giménez de Azcárate (1993a) e datos propios.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6210 Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes con notables orquídeas).

Correspondencias

Palaearctic	34.31 a 34.34.
Ramsar	---
IHG	---

Denominación oficial

Inglés	Seminatural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates(<i>Festuco-Brometalia</i>) (* important orchid sites)
Castelán	Prados secos semi-naturales y facies de matorral sobre substratos calcáreos (<i>Festuco-Brometalia</i>) (* parajes con notables orquídeas)

Denominación vulgar

Galego	En boa medida, este tipo de hábitat inclúese na denominación popular de "taras" ou "taros", que se aplica no oriente de Lugo a unha unidade xeomorfolóxica particular constituída por afloramentos rochosos calcario-dolomíticos de grande inclinación que resaltan na paisaxe a gran distancia.
Castelán	Lastonares.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Pasteiros calcarios secos a subsecos da clase *Festuco-Brometea*. Este hábitat está composto, por unha parte, por pasteiros estépico ou subcontinentais (*Festucetalia valesiacae*), e por outra polos pasteiros das rexións máis oceánicas e das rexións submediterráneas (*Brometalia erecti*). No segundo caso, diferéncianse pasteiros primarios do *Xerobromion* e pasteiros secundarios (seminaturais) do *Mesobromion*, con *Bromus erectus*, que se caracterizan pola súa rica flora de orquídeas. O abandono destes pasteiros desemboca en matogueiras termófilas cun estadio intermedio de vexetación de lindeiro de bosque (*Trifolio-Geranietea*). A cualificación de lugares importantes para as orquídeas deben realizarse en función da aplicabilidade dun ou máis dos seguintes criterios:

- o lugar alberga unha grande cantidade de especies de orquídeas.
- o lugar alberga unha poboación importante de, polo menos, unha especie de orquídea considerada como non frecuente no territorio nacional.
- o lugar alberga unha ou varias especies de orquídeas consideradas como raras, moi raras ou de presenza excepcional no territorio nacional.

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Formacións herbáceas calcícolas desenvolvidas sobre solos de mediana profundidade, en ladeiras máis ou menos pronunciadas, dentro dos pisos mesomediterráneo, mesotemperado e supratemperado inferior baixo ombroclima húmido a ultrahiperhúmedo.

Fisionomía e estrutura.

Formacións herbáceas de cobertura variable, con dominio de *Bromus erectus*, *Anthyllis vulneraria*, *Dianthus monspessulanum* e *Sanguisorba minor*, sobre solos máis someros e por *Brachypodium pinnatum* subsp. *rupestre* nos enclaves con solos máis profundos, caracterizados pola súa riqueza en orquídeas (*Aceras antropophorum*, *Orchis morio*, *Orchis italica*, *Hymantoglossum hircinum*, *Ophrys apiifera*, etc.).

Variabilidade.

En estacións umbrosas ou en contacto con formacións arbustivas ou bosques, adoita observarse unha facies con abundante fulgueiro (*Pteridium aquilinum*) e con maior proporción de especies nemorais (*Mercurialis perennis*, *Anemone nemorosa*, *Melittis melissophyllum*, *Euphorbia dulcis*, etc.). A queima deste tipo de pastoreo ou o seu pastoreo frecuente con gando menor favorece a proliferación de *Brachypodium rupestre* en detrimento doutras especies herbáceas, particularmente orquídeas.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6210 Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes con notables orquídeas).

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

Mesobromion: *Anthyllis vulneraria*, *Arabis hirsuta*, *Brachypodium pinnatum*, *Bromus inermis*, *Campanula glomerata*, *Carex caryophyllea*, *Carlina vulgaris*, *Centaurea scabiosa*, *Dianthus carthusianorum*, *Eryngium campestre*, *Koeleria pyramidata*, *Leontodon hispidus*, *Medicago sativa* ssp. *falcata*, *Ophrys apifera*, *Ophrys insectifera*, *Orchis mascula*, *Orchis militaris*, *Orchis morio*, *Orchis purpurea*, *Orchis ustulata*, *Orchis mascula*, *Polygala comosa*, *Primula veris*, *Sanguisorba minor*, *Scabiosa columbaria*, *Veronica prostrata*, *Veronica teucrium*. **Xerobromion:** *Bromus erectus*, *Fumana procumbens*, *Globularia elongata*, *Hippocrepis comosa*. **Festucetalia valesiacae:** *Adonis vernalis*, *Euphorbia seguierana*, *Festuca valesiaca*, *Silene otites*, *Stipa capillata*, *Stipa joannis*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Aceras antropophorum, *Anthyllis vulneraria*, *Cephalanthera longifolia*, *Brachypodium pinnatum* subsp. *rupestre*, *Helianthemum croceum* subsp. *cantabricum*, *Hymantoglossum hircinum*, *Iris latifolia*, *Poa bulbosa*, *Ophrys apifera*, *Orchis italica*, *Orchis mascula*, *Orchis morio*, *Sanguisorba minor*, *Valeriana tuberosa*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Ruscus aculeatus, *Santolina semidentata*.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE FESTUCO-BROMETEA

Orde *Brometalia erecti*

Alianza Potentillo montanae-Brachypodium rupestris

Subalianza Potentillo montanae-Brachypodiunion rupestris

As. *Helianthemo cantabrici-Brometum erecti*

As. *Mercuriali perennis-Brachypodietum rupestris*

Hábitats asociados ou en contacto

Este tipo de hábitat establece contacto e forma mosaico con diversos tipos de hábitats desenvolvidos sobre afloramentos calcarios (6220*, 8130, 8210) e bosques (9230, 9340).

Prados secos sobre substratos calcarios con grande abundancia de orquídeas nas proximidades de Campelo (Folgozo do Courel).

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6210 Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes con notables orquídeas).

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat presente na maior parte dos países da UE.

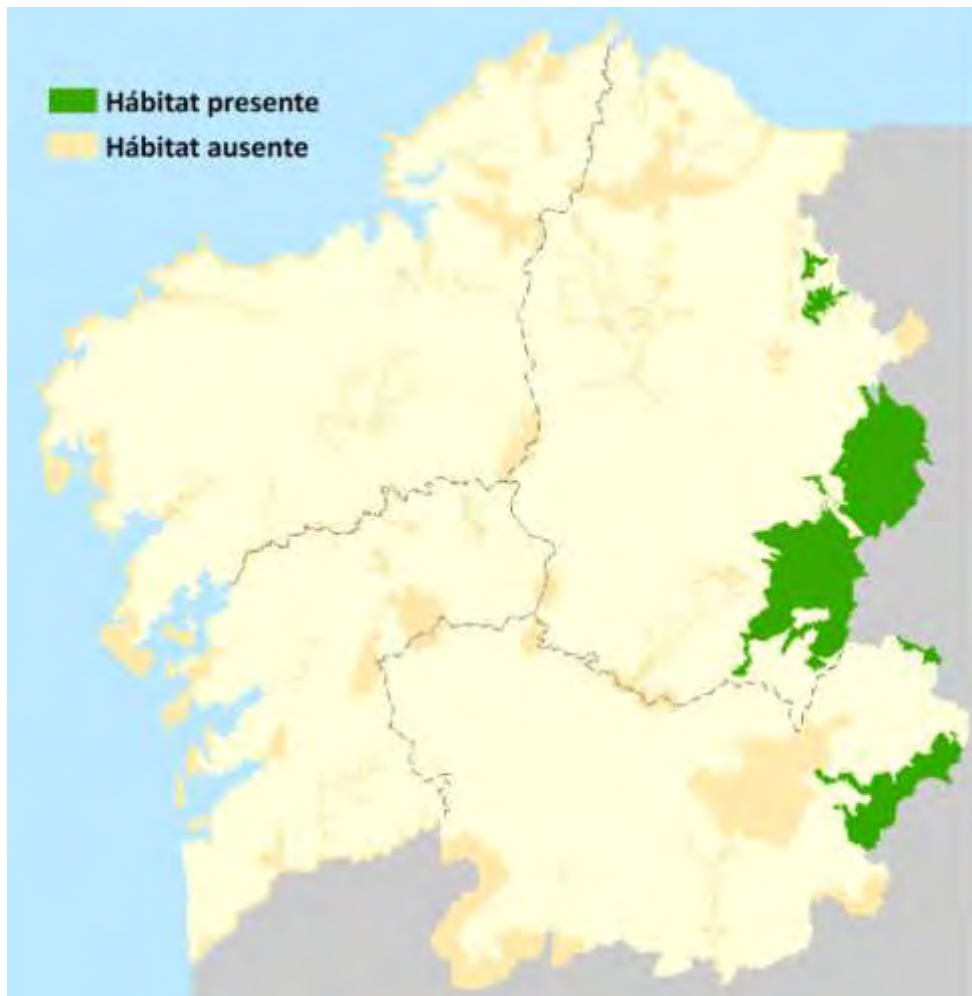
Distribución en Galicia

Hábitat restrinxido ás áreas montañosas con afloramentos de rochas calcarias do N e E de Galicia.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Presente en tres LIC do oriente galego.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

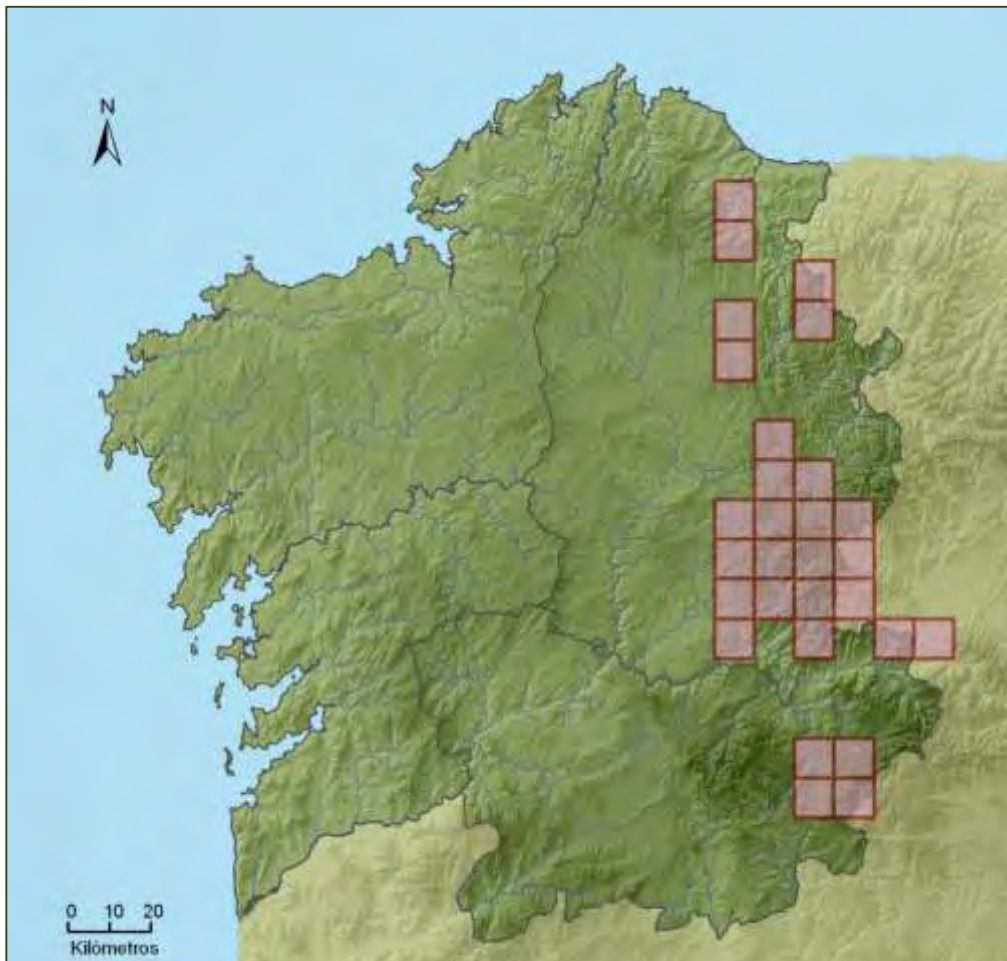
6210 Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes con notables orquídeas).

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6210 Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes con notables orquídeas).

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C	ES1120015	Serra do Xistral	Lu
ES1110002	Costa Ártabra	C	ES1120016	Río Cabe	Lu
ES1110003	Fragas do Eume	C	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C	ES1130001	Baixa Limia	Ou
ES1110005	Costa da Morte	C	ES1130002	Macizo Central	Ou
ES1110006	Complexo Corrubedo	C	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C	ES1130004	Pena Veidosa	Ou
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C	ES1130005	Río Támara	Ou
ES1110009	Costa de Dexo	C	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou
ES1110010	Estaca de Bares	C	ES1130007	Pena Trevinca	Ou ●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C	ES1130008	Pena Maseira	Ou
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou ●
ES1110013	Xubia-Castro	C	ES0000001	Illas Cíes	Po
ES1110014	Serra do Careón	C	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po
ES1110015	Río Anllóns	C	ES1140002	Río Lérez	Po
ES1110016	Río Tambre	C	ES1140003	A Ramallosa	Po
ES1120001	Os Ancares-O Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po
ES1120002	Río Eo	Lu	ES1140005	Monte Aloia	Po
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu	ES1140006	Río Tea	Po
ES1120004	A Marronda	Lu	ES1140007	Baixo Miño	Po
ES1120005	Ás Catedrais	Lu	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po
ES1120006	Carballido	Lu ●	ES1140009	Cabo Udra	Po
ES1120007	Cruzul-Agüeira	Lu ●	ES1140010	Costa da Vela	Po
ES1120008	Monte Faro	Lu	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po
ES1120009	Monte Maior	Lu	ES1140012	Illas Estelas	Po
ES1120010	Negueira	Lu	ES1140013	Serra do Candán	Po
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu	ES1140014	Serra do Cando	Po
ES1120012	Río Landro	Lu	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po
ES1120013	Río Ouro	Lu	ES1140016	Enseada de San Simón	Po
ES1120014	Canón do Sil	Lu			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou ●
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C	ES0000437	Pena Trevinca	Ou ●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C	ES0000001	Illas Cíes	Po
ES0000085	Ribadeo	Lu	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po
ES0000373	Ría de Foz	Lu	ES0000254	Illa de Ons	Po
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu	ES0000375	Esteiro do Miño	Po
ES0000374	Ancares	Lu			

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6210 Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes con notables orquídeas).

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Detalle dunha representación do hábitat "6210 Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes con notables orquídeas)" nas proximidades de Brañas da Serra (Pedrafito do Cebreiro).

Aspecto primaveral doutra representación do hábitat 6210, neste caso cunha numerosa poboación de *Orchys italica*, tomada nas proximidades de Noceda (Pedrafito do Cebreiro).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6210 Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes con notables orquídeas).

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Pastoreo con gando menor nos enclaves próximos aos núcleos de poboación e recolección de especies de interese alimentario-medicinal (*Origanum virens*, *Anthyllis vulneraria*, *Hypericum perforatum*, *Achillea millefolium*, etc.).

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A estrutura, densidade e composición florística da vexetación son indicadores fiables do estado de conservación do hábitat.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

O exceso de pastoreo, a afección por incendios forestais e a implantación de repoboacións forestais sobre as representacións deste tipo de hábitat son exemplos de actuacións agresivas que lle restan valor de conservación. A explotación de canteiras constitúe unha ameaza severa en numerosas localidades de Galicia.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

A diminución do pastoreo, dos incendios e da recolección de plantas favorece a súa recuperación. Non obstante, o abandono total do manexo humano propicia a súa substitución progresiva por outros tipos de formacións vexetais, principalmente matogueiras espiñentas.

Bibliografía

Bellot (1968), Guitián (1984b), Guitián et al. (1988), Giménez de Azcárate et al. (1990), Silva-Pando (1990), Giménez de Azcárate (1993 a, 1993b), Amigo & Giménez de Azcárate (1995), Rodríguez Guitián et al. (2009) e datos propios.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6220* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*.

Correspondencias

Paleartic	34.5.
Ramsar	---
IHG	---

Denominación oficial

Inglés	Pseudo-steppe with grasses and annuals of the <i>Thero-Brachypodietea</i> .
Castelán	Zonas subestépicas de gramíneas y anuales del <i>Thero-Brachypodietea</i>

Denominación vulgar

Galego	Non se coñece unha denominación específica en galego para este tipo de hábitat. En xeral englobase nos termos acuñados para designar outros tipos de hábitats, como afloramentos rochosos, aos que adoitan estar asociados.
Castelán	Non se coñece unha denominación específica en castelán para este tipo de hábitat. En xeral englobase nos termos acuñados para designar outros tipos de hábitats, como "afloramientos rocosos", aos que adoitan estar asociados.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Pasteiros xerófilos abertos ricos en terófitos de territorios meso e termomediterráneos; comunidades terófiticas sobre solos oligotróficos pero ricos en nutrientes, ás veces sobre substratos calcarios. Comunidades perennes: *Thero-Brachypodietea*: *Thero-Brachypodietalia*, *Thero-Brachypodion*; *Poetea bulbosae*: *Astragalo-Poion bulbosae* (basófilas), *Trifolio-Periballion* (silicícolas). Comunidades anuais: *Tuberarietea guttatae*, *Trachynietalia distachyae*, *Trachynion distachyae* (calcífilas), *Sedo-Ctenopsion* (gipsófilo), *Omphalodion commutatae* (dolomíticolos e silico-basófilas).

En Francia pódense distinguir: (a) unha vexetación herbácea anual sobre solos secos e baixo contido en nitróxeno de neutro-básicos a calcarios (*Stipo capensis-Brachypodietea distachyae*); (b) pasteiros máis ou menos pechados sobre solos profundos, máis ou menos secos e con nitróxeno en proporción variable (*Brachypodietalia phoenicoidis*). En Italia este hábitat atópase maioritariamente no sur e nas illas (*Thero-Brachypodietea*, *Poetea bulbosae*, *Lygeo-Stipetea*).

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Pasteiros pioneiros terófiticos desenvolvidos sobre solos areosos con escaso contido de materia orgánica, tanto silíceos como calcarios, distribuídos preferentemente polos niveis termo-mesomediterráneos e mesotemperados baixo ombroclimas subhúmidos e húmidos.

Fisionomía e estrutura.

Formacións abertas dominadas por especies anuais de composición florística moi variada en función de parámetros edáficos e bioclimáticos. Polo xeral este tipo de hábitat ocupa superficies de modestas dimensións (0,1-1 m²) intercaladas entre outros tipos de hábitats.

Variabilidade.

As variantes silicícolas contan con especies como *Filago minima*, *Aira praecox*, *Galium parisiense*, *Logfia minima*, *Sedum arenarium*, etc. Nas calcarias adoitan dominar *Saxifraga tridactylites*, *Homungia petraea*, *Campanula erinus*, *Brachypodium distachyon*, etc.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6220* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*.

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

Brachypodium distachyon, *Brachypodium retusum*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Aira caryophyllea, *Aira praecox*, *Aira cupaniana*, *Alyssum alyssoides*, *Arabis auriculata*, *Arenaria leptoclados*, *Arenaria serpyllifolia*, *Asterolinon linum-stellatum*, *Bombycilaena erecta*, *Brachypodium distachyon*, *Bupleurum baldense*, *Campanula erinus*, *Cerastium brachypetalum*, *Cerastium pumilum*, *Chaenorhinum rubrifolium*, *Crassula tillaea*, *Crucianella angustifolia*, *Erophila verna*, *Eryngium tenue*, *Euphorbia exigua*, *Evax pygmaea* subsp. *ramosissima*, *Galium murale*, *Galium parisiense*, *Hedypnois cretica*, *Helianthemum ledifolium*, *Helianthemum salicifolium*, *Hornungia petraea*, *Hypochoeris glabra*, *Lens nigricans*, *Linaria arenaria*, *Linum strictum*, *Linum trigynum*, *Logfia gallica*, *Logfia minima*, *Malcolmia ramosissima*, *Medicago minima*, *Minuartia hybrida*, *Moenchia erecta*, *Mycopryum tenellum*, *Myosotis discolor*, *Omphalodes gallaecica*, *Ononis reclinata*, *Ornithopus compressus*, *Ornithopus perpusillus*, *Ornithopus pinnatus*, *Periballia involucrata*, *Petrothagia nanteuillii*, *Pseudorhiza pumila*, *Psilurus incurvus*, *Rumex bucephalophorus* s.l., *Saxifraga tridactylites*, *Scandix australis*, *Scandix pecten-veneris*, *Silene scabriflora*, *Silene littorea*, *Spergula morisoni*, *Teesdalia nudicaulis*, *Trifolium scabrum*, *Trigonella monspeliaca*, *Xolantha guttata*, *Valerianella coronata*, *Valerianella pumila*, *Velezia rigida*, *Viola kitaibeliana* subsp. *henriquesi*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Spiranthes aestivalis.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE HELIANTHEMETA GUTTATI

Orde Helianthemetalia guttati

Alianza Thero-Airion

As. *Asterolino lino-stellati-Rumicetum bucephalophori*

As. *Galio parisiensis-Logfietum minimae*

Alianza Sedion pedicellato-andegavensis

As. *Airo praecocis-Sedetum arenarii*

Orde Trachynietalia distachyae

Alianza Trachynion distachyae

As. *Minuartio hybridae-Saxifragetum tridactylitae*

As. *Saxifrago tridactylitae-Hornungietum petraeae*

Hábitats asociados ou en contacto

Este tipo de hábitat adoita formar mosaico con hábitats rochosos e desprendementos (8130, 8210, 8220) así como con "6210* Prados secos seminaturais e facies de matogueira sobre substratos calcarios (*Festuco-Brometalia*) (* paraxes notables con orquídeas)" e queirogais secos (4030).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6220* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*.

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat presente soamente nos países circunmediterráneos.

Distribución en Galicia

Amplamente distribuído polas áreas mesomediterráneas e termo e mesotemperadas de Galicia.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Presente nun elevado número de espazos galegos.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

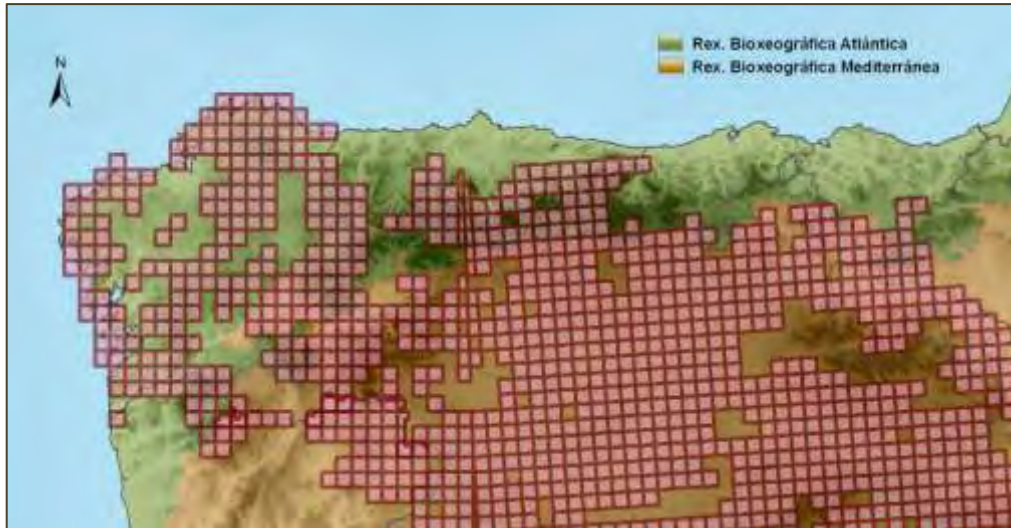

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

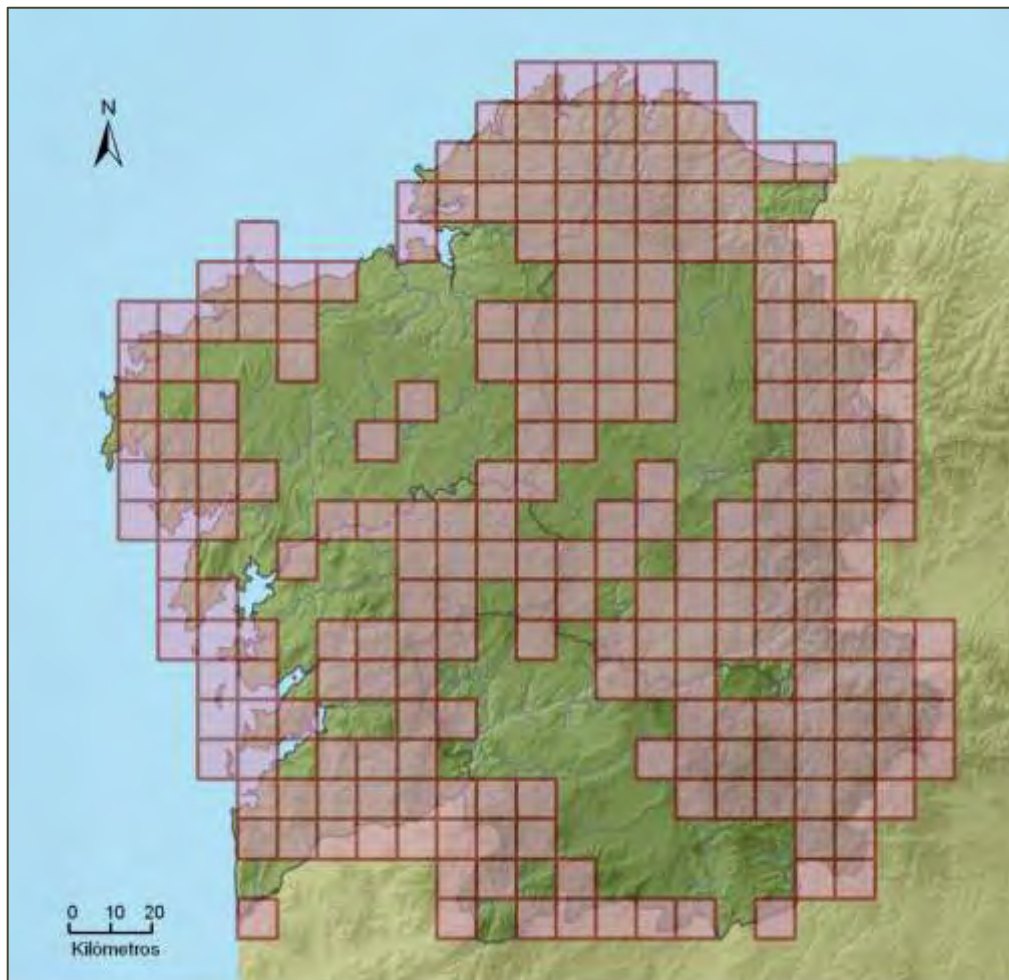
6220* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*.

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6220* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*.

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C ●	ES1120015	Serra do Xistral	Lu ●
ES1110002	Costa Ártabra	C ●	ES1120016	Río Cabe	Lu ●
ES1110003	Fragas do Eume	C ●	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu ●
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C ●	ES1130001	Baixa Limia	Ou ●
ES1110005	Costa da Morte	C ●	ES1130002	Macizo Central	Ou ●
ES1110006	Complexo Corrubedo	C ●	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou ●
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C ●	ES1130004	Pena Veidosa	Ou ●
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C ●	ES1130005	Río Támega	Ou ●
ES1110009	Costa de Dexo	C ●	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou ●
ES1110010	Estaca de Bares	C ●	ES1130007	Pena Trevinca	Ou ●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C ●	ES1130008	Pena Maseira	Ou ●
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C ●	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou ●
ES1110013	Xubia-Castro	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po ●
ES1110014	Serra do Careón	C ●	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po ●
ES1110015	Río Anllóns	C ●	ES1140002	Río Lérez	Po ●
ES1110016	Río Tambre	C ●	ES1140003	A Ramallosa	Po ●
ES1120001	Os Ancares-O Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po ●
ES1120002	Río Eo	Lu ●	ES1140005	Monte Aloia	Po ●
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu ●	ES1140006	Río Tea	Po ●
ES1120004	A Marronda	Lu ●	ES1140007	Baixo Miño	Po ●
ES1120005	As Catedrais	Lu ●	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po ●
ES1120006	Carballido	Lu ●	ES1140009	Cabo Udra	Po ●
ES1120007	Cruzal-Agüeira	Lu ●	ES1140010	Costa da Vela	Po ●
ES1120008	Monte Faro	Lu ●	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po ●
ES1120009	Monte Maior	Lu ●	ES1140012	Illas Estelas	Po ●
ES1120010	Negueira	Lu ●	ES1140013	Serra do Candán	Po ●
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu ●	ES1140014	Serra do Cando	Po ●
ES1120012	Río Landro	Lu ●	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po ●
ES1120013	Río Ouro	Lu ●	ES1140016	Enseada de San Simón	Po ●
ES1120014	Canón do Sil	Lu ●			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C ●	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou ●
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C ●	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou ●
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C ●	ES0000437	Pena Trevinca	Ou ●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po ●
ES0000085	Ribadeo	Lu ●	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po ●
ES0000373	Ría de Foz	Lu ●	ES0000254	Illa de Ons	Po ●
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu ●	ES0000375	Esteiro do Miño	Po ●
ES0000374	Ancares	Lu ●			

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6220* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*.

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Aspecto dunha representación galega do hábitat "6220* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*" desenvolvidas sobre rochedos calcarios en Serra de Enciña da Lastra (Autor: J. Amigo Vázquez).

Tuberaria globulariifolia, especie característica das representacións sobre substratos silíceos do hábitat 6220*.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6220* Pseudoestepas de gramíneas e anuais da orde *Thero-Brachypodietea*.

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Non se coñecen aproveitamentos tradicionais deste tipo de hábitat agás o pastoreo ocasional con gando menor.

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A composición florística e grao de cobertura da vexetación que caracteriza este tipo de hábitat é un indicador fiable do seu estado de conservación.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

A excepción da influencia negativa que sobre él teñen as canteiras e o sobrepastoreo, non existen ameazas importantes sobre este tipo de hábitat.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

A persistencia dos factores ambientais que favorecen a existencia deste hábitat (solos escasamente desenvolvidos e de textura descompensada que almacenan pouco auga) permiten o seu mantemento nun estado de conservación favorable.

Bibliografía

Casaseca (1960), Bellot (1968), Dalda (1972), Guitián (1984b), Izco & Ortiz (1985), Morla (1983), Izco et al. (1986a), Giménez de Azcárate et al. (1990), Giménez de Azcárate (1993 a 1993b), Silva-Pando (1990), Ortiz & Rodríguez-Oubiña (1993), Romero (1993), Díaz González & Fernández Prieto (1994), Pulgar (1999) e datos propios.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6230* Formacións herbáceas con *Nardus*, con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañosas da Europa continental)

Correspondencias

Paleartic	35.1 y 36.31.
Ramsar	Va.
IHG	2.6.1.1.

Denominación oficial

Inglés	Species-rich <i>Nardus</i> grasslands, on siliceous substrates in mountain areas (and submountain areas, in Continental Europe).
Castelán	Formaciones herbosas con <i>Nardus</i> , con numerosas especies, sobre sustratos silíceos de zonas montañosas (y de zonas submontañosas da Europa continental)

Denominación vulgar

Galego	En Galicia este tipo de hábitat forma parte dos conceptos de "braña", "campa", "sestil" e "mallada", de ampla utilización nas áreas montañosas do interior.
Castelán	Cervunales.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Pasteiros mestos, secos ou mesófilos, de *Nardus* sobre solos silíceos das áreas baixas a montañas atlánticas, subatlánticas e boreais. A vexetación é moi variada e presenta unha transición continua ao longo destes territorios.

Observacións: o tamaño das representacións deste tipo de hábitat en Galicia é extraordinariamente variable. Polo xeral, os exemplos presentes nas montañas de mediana altitude (Serras Setentrionais, Dorsal Galega) raramente exceden uns poucos metros cadrados e adoitan formar parte de microsecuencias edafo-topográficas no contexto de mosaicos de turbeiras e prados húmidos. Pola contra, nas montañas orientais danse condicións ecolóxicas máis apropiadas para este tipo de hábitat, de maneira que en lugares como Ancares, Trevinca ou o Macizo Central ourensán poden chegar a ocupar vastas superficies de varios centos de metros cadrados ou, mesmo, hectáreas.

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Pasteiros de extensión variable que se distribúen que se estenden principalmente polos pisos supra e orotemperado sobre chans ricos en materia orgánica desenvolvidos a partir de materiais silíceos en lugares de topografía deprimida ou áreas higróturbosas.

Fisionomía e estrutura.

Formacións herbáceas densas de aspecto graminoides dominadas por *Nardus stricta* nas que aparecen un elevado número de especies acompañantes, entre as que se poden citar *Trifolium alpinum*, *Campanula hermini*, *Phyteuma hemisphaericum*, *Meum athamanticum*, *Jasione montana*, *Avenula lodunensis* ou *Poa legionensis*.

Variabilidade.

As representacións orotemperadas en contacto con hábitats turbosos presentan polo xeral *Juncus squarrosus* e *Luzula campestris* subsp. *carpetana*; pola contra, nas de tendencia máis seca aparecen *Thymelaea dendrobryum*, *Carex asturica*, *Luzula nutans* e *Dianthus langleanus*, mentres que nas variantes de óptimo supratemperado se atopan *Serratula tinctoria* subsp. *seoanei* e *Portentilla erecta*. As representacións situadas nas montañas de maior influencia oceánica adoitan incluír especies herbáceas como *Arnica montana*, *Carex binervis*, *C. durieui*, *Gentiana pneumonanthe*, *Serratula seoanei*, etc.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6230* Formacións herbáceas con *Nardus*, con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañosas da Europa continental)

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

Antennaria dioica, *Arnica montana*, *Campanula barbata*, *Carex ericetorum*, *Carex pallescens*, *Carex panicea*, *Festuca ovina*, *Galium saxatile*, *Gentiana pneumonanthe*, *Hypericum maculatum*, *Hypochoeris maculata*, *Lathyrus montanus*, *Leontodon helveticus*, *Leucorchis albida*, *Meum athamanticum*, *Nardus stricta*, *Pedicularis sylvatica*, *Platanthera bifolia*, *Polygala vulgaris*, *Potentilla aurea*, *Potentilla erecta*, *Veronica officinalis*, *Viola canina*.

Animais:

Miramella alpina

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Avenula lodunensis, *Campanula herminii*, *Carex asturica*, *Jasione montana*, *Juncus squarrosus*, *Luzula campestris* subsp. *carpetana*, *Merendera pyrenaica*, *Meum athamanticum*, *Narcissus asturiensis*, *Narcissus bulbocodium*, *Nardus stricta*, *Pedicularis sylvatica*, *Plantago alpina*, *Poa legionensis*, *Polygala vulgaris*, *Potentilla erecta*, *Serratula tinctoria* subsp. *seoanei*, *Thymelaea dendrobryum*, *Trifolium alpinum*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Arnica montana, *Gentiana lutea*, *Narcissus asturiensis*, *Narcissus bulbocodium*.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE NARDETEA STRICTAE

Orde Nardetalia strictae

Alianza *Violion caninae*

As. *Nardo strictae*-*Caricetum binervis*

As. *Serratulo seoanei*-*Nardetum strictae*

Alianza *Campanulo herminii*-*Nardion strictae*

As. *Campanulo herminii*-*Trifolietum alpini*

As. *Luzulo carpetanae*-*Pedicularietum sylvaticae*

As. *Thymelaeo dendrobryii*-*Nardetum strictae*

As. *Nardo strictae*-*Genistetum carpetanae*

Hábitats asociados ou en contacto

As formacións de *Nardus* adoitan establecer contacto con diversos tipos de hábitats de interese comunitario, como queirogais secos (4030), augas estancadas (3130, 3160), así como con queirogais húmidos de *Erica tetralix* (4020*).

As formacións de *Nardus* ocupan unha importante extensión no val do río Cenza (Vilariño de Conso).

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6230* Formación herbáceas con *Nardus*, con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañosas da Europa continental)

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat de ampla distribución na UE.

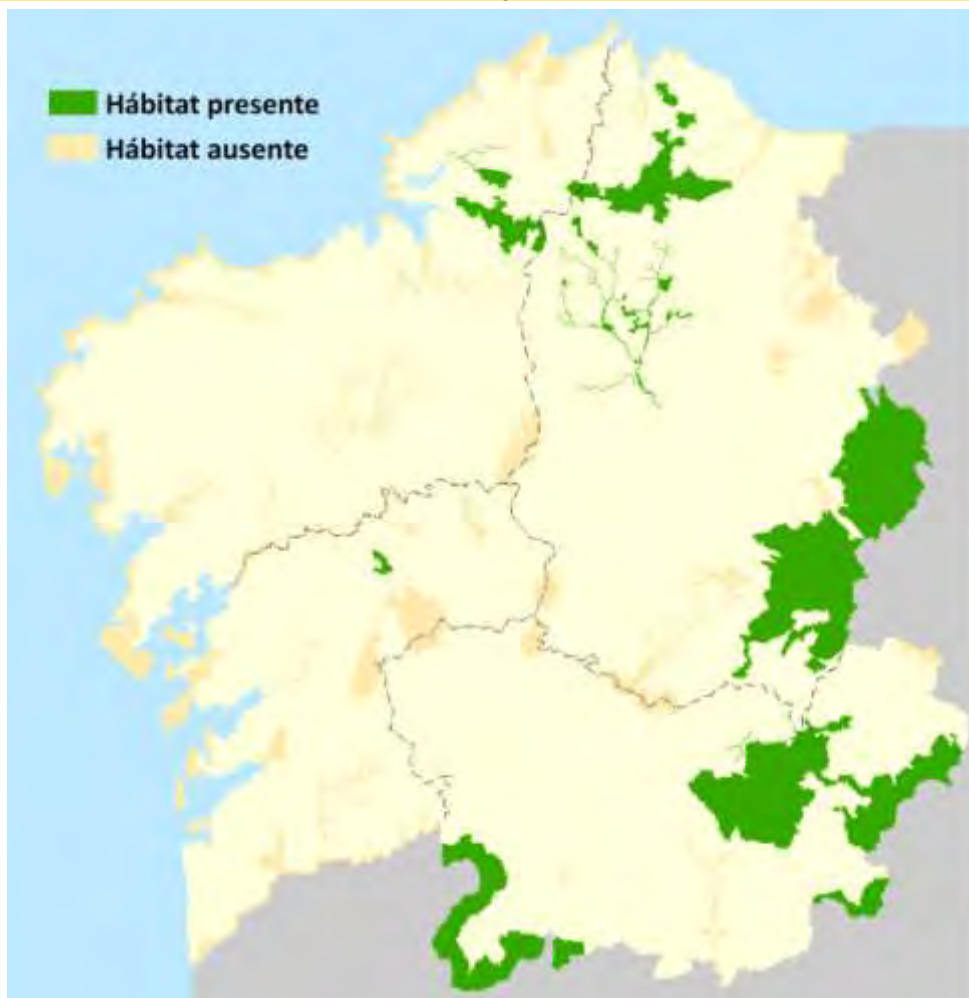
Distribución en Galicia

Hábitat frecuente nas áreas montañosas supra e orotemperadas do oriente galego, máis raras noutros macizos montañosos da parte central e meridional.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Presente en diversos espazos de montaña do interior.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

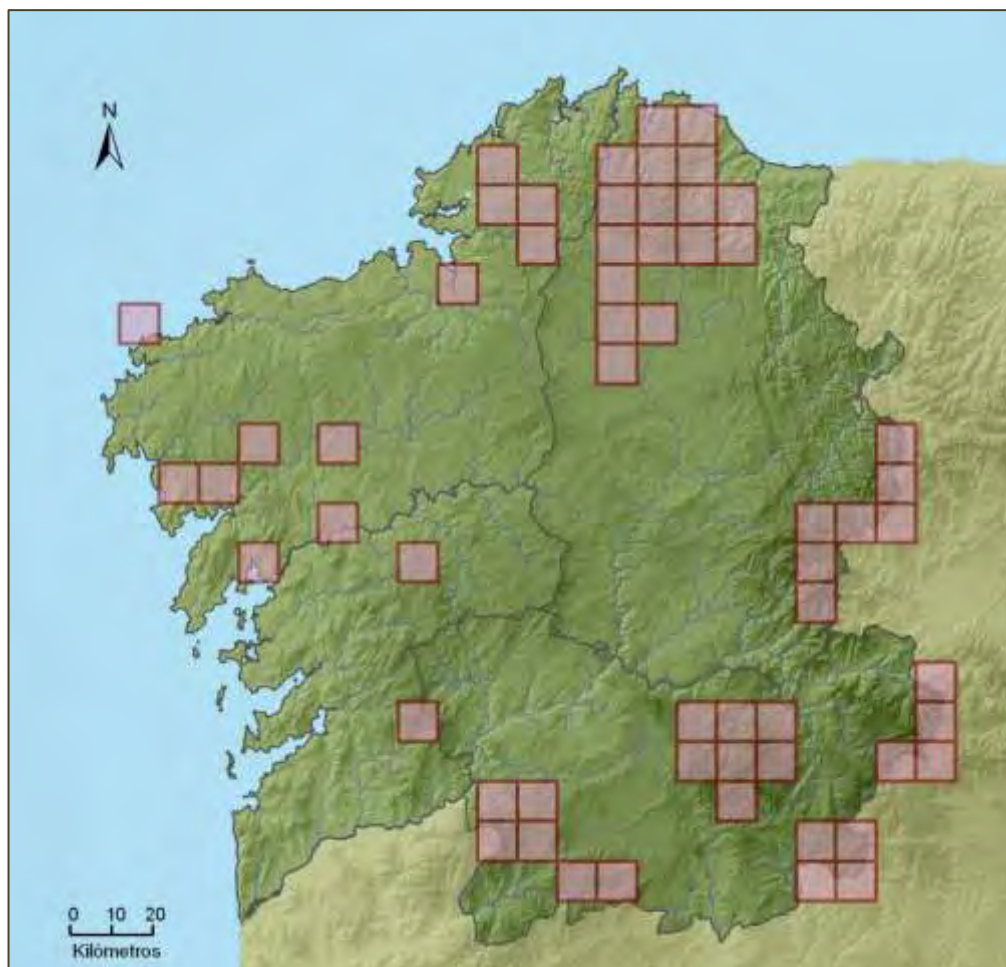
6230* Formación herbácea con *Nardus*, con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañas da Europa continental)

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6230* Formacións herbáceas con *Nardus*, con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañosas da Europa continental)

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C	ES1120015	Serra do Xistral	Lu ●
ES1110002	Costa Ártabra	C	ES1120016	Río Cabe	Lu
ES1110003	Fragas do Eume	C ●	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C	ES1130001	Baixa Limia	Ou ●
ES1110005	Costa da Morte	C	ES1130002	Macizo Central	Ou ●
ES1110006	Complexo Corrubedo	C	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou ●
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C	ES1130004	Pena Veidosa	Ou
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C	ES1130005	Río Támara	Ou
ES1110009	Costa de Dexo	C	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou
ES1110010	Estaca de Bares	C	ES1130007	Pena Trevinca	Ou ●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C	ES1130008	Pena Maseira	Ou ●
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou
ES1110013	Xubia-Castro	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po
ES1110014	Serra do Careón	C	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po
ES1110015	Río Anllóns	C	ES1140002	Río Lérez	Po
ES1110016	Río Tambre	C	ES1140003	A Ramallosa	Po
ES1120001	Os Ancares-O Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po
ES1120002	Río Eo	Lu	ES1140005	Monte Aloia	Po
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu ●	ES1140006	Río Tea	Po
ES1120004	A Marronda	Lu	ES1140007	Baixo Miño	Po
ES1120005	Ás Catedrais	Lu	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po ●
ES1120006	Carballido	Lu	ES1140009	Cabo Udra	Po
ES1120007	Cruzul-Agüeira	Lu	ES1140010	Costa da Vela	Po
ES1120008	Monte Faro	Lu	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po
ES1120009	Monte Maior	Lu ●	ES1140012	Illas Estelas	Po
ES1120010	Negueira	Lu	ES1140013	Serra do Candán	Po
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu	ES1140014	Serra do Cando	Po
ES1120012	Río Landro	Lu	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po
ES1120013	Río Ouro	Lu	ES1140016	Enseada de San Simón	Po
ES1120014	Canón do Sil	Lu			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou ●
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C	ES0000437	Pena Trevinca	Ou ●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C	ES0000001	Illas Cies	Po
ES0000085	Ribadeo	Lu	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po
ES0000373	Ría de Foz	Lu	ES0000254	Illa de Ons	Po
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu	ES0000375	Esteiro do Miño	Po
ES0000374	Ancares	Lu ●			

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6230* Formación herbácea con *Nardus*, con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañas da Europa continental)

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Detalle dun cervunal orotemperado no que se aprecia *Gentiana pneumonanthe* en floración, *Potentilla erecta* (flores amarelas pequenas) e pequenas macollas de cervuno, portando as súas típicas espigas xa maduras (Cabeza de Manzaneda, Pobra de Trives).

Aspecto xeral dos cumios de Cabeza de Manzaneda na que se observa un mosaico constituído por formacións de *Nardus* (primeiro plano e ton verde do fondo), turbeiras altas activas con *Eriophorum angustifolium* en frutificación (centro) e queirogais húmidos atlánticas meridionais con *E. tetralix* (fondo esquerda).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6230* Formacións herbáceas con *Nardus*, con numerosas especies, sobre substratos silíceos de zonas montañosas (e de zonas submontañosas da Europa continental)

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Este tipo de hábitat foi aproveitado dende antigo como pasto nas "brañas", "campas" e "malladas" das montañas centrais e orientais de Galicia.

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

O grao de cuberta vexetal e a composición florística son os mellores indicadores para avaliar o estado de conservación do hábitat.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

O exceso de pastoreo ou de actividades turísticas (práctica do esquí en Manzaneda e Trevinca) provoca unha deterioración, ás veces irreversible, do hábitat.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

O control da carga gandeira e dos efectos negativos do sobrepastoreo contribúen a mellorar o estado de conservación do hábitat.

Bibliografía

Bellot (1968), Castroviejo (1973b), Morla (1983), Guitián (1984b), Rivas-Martínez et al. (1984), Ortiz (1986), Rodríguez-Oubiña (1986), Fernández Prieto et al. (1987a), Silva-Pando (1990), Rodríguez Guitián & Guitián Rivera (1993 a, 1994, 1996 a, 1996b), Díaz González & Fernández Prieto (1994), Pulgar (1999) e datos propios.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6410 Prados con molinias sobre substratos calcarios, turbosos ou arxilo-limosos (*Molinia caeruleae*).

Correspondencias

Paleartic	37.31.
Ramsar	Va.
IHG	2.6.1.1, 2.6.2.3, 2.6.2.4.

Denominación oficial

Inglés	<i>Molinia</i> meadows on calcareous, peaty or clayey-siltladen soils (<i>Molinia caeruleae</i>).
Castelán	Prados con molinias sobre substratos calcáreos, turbosos o arcillo-limónicos (<i>Molinia caeruleae</i>)

Denominación vulgar

Galego	Non existe unha denominación particular para este tipo de hábitat en galego. A maior parte das súas representacións inclúense en denominacións xenéricas como gándara, veiga, braña ou prado.
Castelán	Descoñecida.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Prados e xunqueiras con *Molinia* dos pisos de chaira a montano sobre solos máis ou menos húmidos con contido baixo en nutrientes (nitróxeno, fósforo). Proceden dun manexo mediante pastoreo extensivo, ás veces combinado cunha sega tardía, ou con estadios de alteración de sistemas turbosos mediante drenaxe.

Subtipos:

- 37.311: sobre solos neutro-alcalinos a calcarios con flutuación da capa freática, relativamente ricos en especies (*Eu-molinia*). O solo ás veces é turboso e pode secarse no verán.
- 37.312: sobre solos máis ácidos do *Junco-Molinia* (*Juncion acutiflori*), salvo os casos de prados pobres en especies ou situados sobre solos turbosos degradados.

Nalgunhas áreas, estes pasteiros entran en contacto con comunidades de *Nardetalia* mentres que cando aparecen no fondo dos vales se observa unha transición cara á alianza *Cnidion dubii*.

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Prados higrófilos de fondo de val con hidromorfía permanente asentados sobre solos pobres en nutrientes preferentemente dentro dos pisos termo e mesotemperado.

Fisionomía e estrutura.

Formacións herbáceas densas, de ata 80-100 cm. de altura, dominadas por *Molinia caerulea* e, máis raramente, por *Deschampsia hispanica*.

Variabilidade.

Hábitat variable en canto á especie dominante. Polo xeral, nas representacións setentrionais adoita dominar *Molinia caerulea*, mentres que nas máis baixas e meridionais tende a incrementarse a presenza de *Deschampsia hispanica*. A instalación de redes de drenaxe permitiu en numerosos casos o seu aproveitamento mediante segas periódicas ao longo de todo o ano; nestes casos acadan unha maior relevancia os xuncos (*Juncus acutiflorus*) e outras especies higrófilas (*Senecio aquaticus*, *Lychnis flos-cuculi*, *Oenanthe crocata*).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6410 Prados con molinias sobre substratos calcarios, turbosos ou arxilo-limosos (*Molinia caeruleae*).

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

37.311: *Cirsium tuberosum*, *Colchicum autumnale*, *Dianthus superbus*, *Inula salicina*, *Molinia caerulea*, *Sanguisorba officinalis*, *Selinum carvifolia*, *Serratula tinctoria*, *Silaum silaus*, *Tetragonolobus maritimus*.

37.312: *Carex pallescens*, *Cirsium dissectum*, *Crepis paludosa*, *Dianthus deltoides*, *Galium uliginosum*, *Inula britannica*, *Juncus conglomeratus*, *Lotus uliginosus*, *Luzula multiflora*, *Ophioglossum vulgatum*, *Potentilla anglica*, *Potentilla erecta*, *Viola palustris*, *Viola persiciflora*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Caltha palustris, *Deschampsia hispanica*, *Juncus effusus*, *Lotus pedunculatus*, *Molinia caerulea*, *Senecio aquaticus*, *Senecio doria*

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Narcissus bulbocodium.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE MOLINIO-ARRHENATHERETEA

Orde Molinietalia caeruleae

Alianza *Calthion palustris*

As. *Loto pedunculati-Juncetum conglomerati*

Alianza *Juncion acutiflori*

As. *Centaureo radiatae-Molinietum caeruleae*

As. *Deschampsio hispanicae-Juncetum effusi*

As. *Peucedano lancifolii-Juncetum acutiflori*

As. *Senecioni aquatici-Juncetum acutiflori*

Hábitats asociados ou en contacto

Polo xeral, este tipo de hábitat entra en contacto con formacións megafórbicas (6430), prados mesófilos (6510) e bosques riparios ou lamacentos (91E0*).

Prados con *Molinia* (hábitat 6410) en Vilarbacú (Quiroga).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6410 Prados con molinias sobre substratos calcarios, turbosos ou arxilo-limosos (*Molinion caeruleae*).

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat amplamente distribuído polos países da UE.

Distribución en Galicia

Hábitat frecuente en áreas baixas e de media montaña.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Hábitat frecuente nos espazos galegos.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

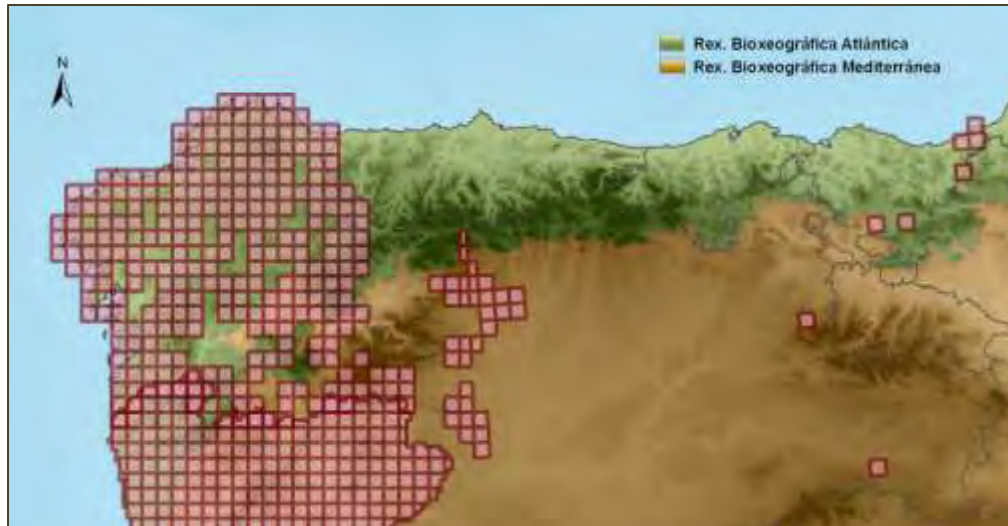

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

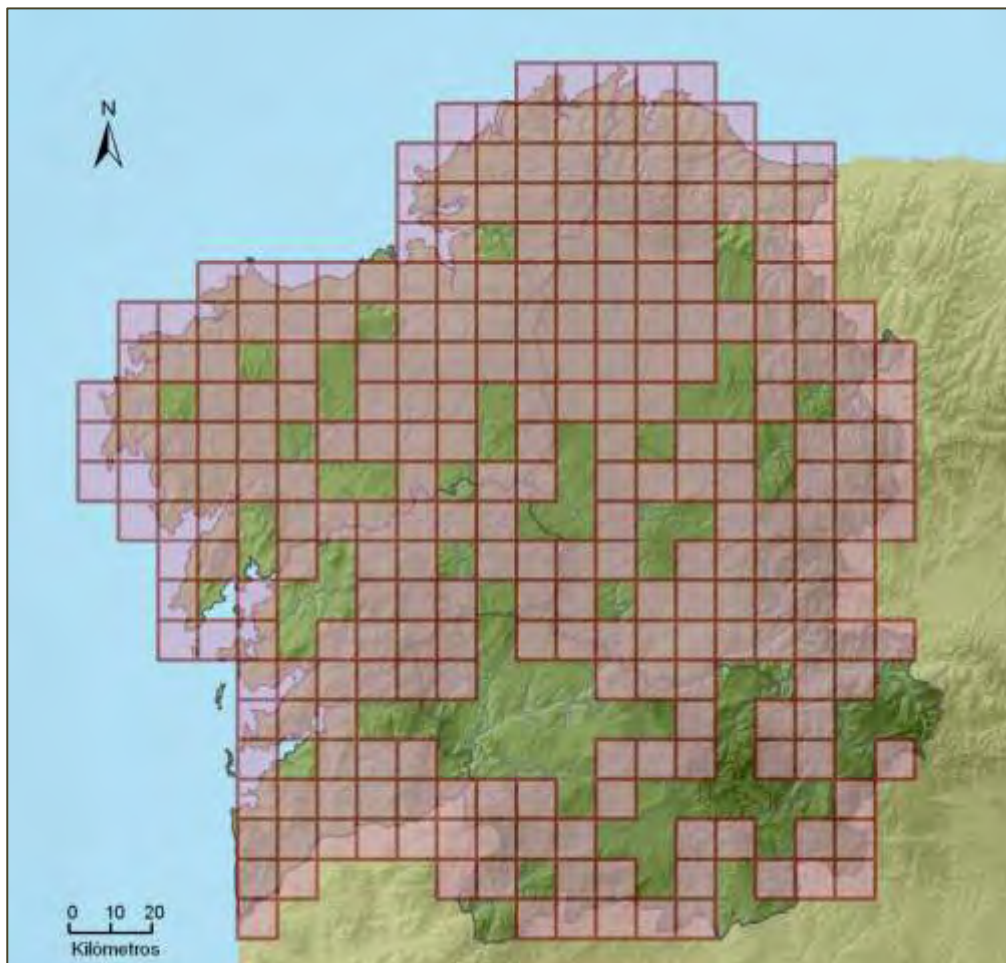
6410 Prados con molinias sobre substratos calcarios, turbosos ou arxilo-limosos (*Molinion caeruleae*).

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6410 Prados con molinias sobre substratos calcarios, turbosos ou arxilo-limosos (*Molinion caeruleae*).

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C ●	ES1120015	Serra do Xistral	Lu ●
ES1110002	Costa Ártabra	C ●	ES1120016	Río Cabe	Lu ●
ES1110003	Fragas do Eume	C ●	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu ●
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C ●	ES1130001	Baixa Limia	Ou ●
ES1110005	Costa da Morte	C ●	ES1130002	Macizo Central	Ou ●
ES1110006	Complexo Corrubedo	C ●	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou ●
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C ●	ES1130004	Pena Veidosa	Ou ●
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C ●	ES1130005	Río Támega	Ou ●
ES1110009	Costa de Dexo	C ●	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou ●
ES1110010	Estaca de Bares	C ●	ES1130007	Pena Trevinca	Ou ●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C ●	ES1130008	Pena Maseira	Ou ●
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C ●	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou ●
ES1110013	Xubia-Castro	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po ●
ES1110014	Serra do Careón	C ●	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po ●
ES1110015	Río Anllóns	C ●	ES1140002	Río Lérez	Po ●
ES1110016	Río Tambre	C ●	ES1140003	A Ramallosa	Po ●
ES1120001	Ancares-Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po ●
ES1120002	Río Eo	Lu ●	ES1140005	Monte Aloia	Po ●
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu ●	ES1140006	Río Tea	Po ●
ES1120004	A Marronda	Lu ●	ES1140007	Baixo Miño	Po ●
ES1120005	As Catedrais	Lu ●	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po ●
ES1120006	Carballido	Lu ●	ES1140009	Cabo Udra	Po ●
ES1120007	Cruzul-Agüeira	Lu ●	ES1140010	Costa da Vela	Po ●
ES1120008	Monte Faro	Lu ●	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po ●
ES1120009	Monte Maior	Lu ●	ES1140012	Illas Estelas	Po ●
ES1120010	Negueira	Lu ●	ES1140013	Serra do Candán	Po ●
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu ●	ES1140014	Serra do Cando	Po ●
ES1120012	Río Landro	Lu ●	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po ●
ES1120013	Río Ouro	Lu ●	ES1140016	Enseada de San Simón	Po ●
ES1120014	Canón do Sil	Lu ●			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C ●	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou ●
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C ●	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou ●
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C ●	ES0000437	Pena Trevinca	Ou ●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po ●
ES0000085	Ribadeo	Lu ●	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po ●
ES0000373	Ría de Foz	Lu ●	ES0000254	Illa de Ons	Po ●
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu ●	ES0000375	Esteiro do Miño	Po ●
ES0000374	Ancares	Lu ●			

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6410 Prados con molinias sobre substratos calcarios, turbosos ou arxilo-limosos (*Molinion caeruleae*).

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Aspecto invernal dun complexo higróturfófilo da Terra Chá lucense mostrando unha representación do hábitat 6410 (Gándara de Feás, Lugo).

Vista parcial dunha representación do hábitat 6410 na parte oriental da Terra Chá (Gándara do Boedo, Guitiriz).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6410 Prados con molinias sobre substratos calcarios, turbosos ou arxilo-limosos (*Molinion caeruleae*).

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Produción de feo e, secundariamente, pasto de dente para o gando vacún.

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A composición florística, grao de cobertura e estrutura da vexetación que caracteriza a este tipo de hábitat son indicadores fiable do seu estado de conservación.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

A drenaxe e aproveitamento pastoral intensivo levan consigo unha deterioración apreciable do estado de conservación deste tipo de hábitat.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

O manexo pouco intenso da vexetación herbácea que caracteriza este tipo de hábitat contribúe a mantemento nun estado de conservación favorable.

Bibliografía

Bellot (1968), Guitián (1984b), Rodríguez-Oubiña (1986), Silva-Pando et al. (1987), Silva-Pando (1990), Díaz González & Fernández Prieto (1994), Pulgar (1999), Izco et al. (2001) e datos propios.

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6420 Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do *Molinio-Holoschoenion*.

Correspondencias

Paleartic	37.4.
Ramsar	H, Ts.
IHG	1.2.5, 1.3.3, 2.6.2.4.

Denominación oficial

Inglés	Mediterranean tall humid herb grasslands of the <i>Molinio-Holoschoenion</i>
Castelán	Prados húmedos mediterráneos de hierbas altas del <i>Molinio-Holoschoenion</i>

Denominación vulgar

Galego	Xunqueiras, xuncais.
Castelán	Juncales, junqueras.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Herbazais húmidos mediterráneos de grandes herbas e xuncáceas, amplamente distribuídos ao longo da cunca mediterránea e que alcanzan as costa do Mar Negro, en particular en sistemas dunares.

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Formación herbáceas dominadas por *Juncus maritimus*, *Scirpus holoschoenus* e *Schoenus nigricans* que crecen en áreas húmidas formadas na parte posterior de sistemas dunares actuais ou fósiles.

Fisionomía e estrutura.

Xunqueiras mestas de mediano porte (1,0-1,5 m) dominadas por *Juncus maritimus*, *Scirpus holoschoenus* e *Schoenus nigricans* nas que, ás veces, se atopan pés dispersos de *Salix atrocinerea*.

Variabilidade.

Trátase dun tipo de hábitat pouco variable.

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

Agrostis stolonifera, *Agrostis reuteri*, *Asteriscus aquaticus*, *Briza minor*, *Carex mairii*, *Cirsium monspessulanum*, *Cirsium pyrenaicum*, *Cyperus longus*, *Dactylorhiza elata*, *Dorycnium rectum*, *Erica terminalis*, *Eupatorium cannabinum*, *Euphorbia pubescens*, *Galium debile*, *Genista tinctoria*, *Hypericum tetrapterum*, *Hypericum tomentosum*, *Inula viscosa*, *Juncus acutus*, *Juncus maritimus*, *Linum tenue*, *Lysimachia ephemerum*, *Molinia caerulea*, *Melica cupanii*, *Oenanthe lachenalii*, *Oenanthe pimpinelloides*, *Orchis laxiflora*, *Peucedanum hispanicum*, *Prunella vulgaris*, *Pulicaria dysenterica*, *Scirpus holoschoenus*, *Schoenus nigricans*, *Tetragonolobus maritimus*, *Trifolium resupinatum*, *Sanguisorba officinalis*, *Senecio doria*, *Serratula tinctoria*, *Silvaum silaus*, *Sonchus maritimus* ssp. *aquatilis*, *Succisa pratensis*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Juncus maritimus, *Oenanthe lachenalii*, *Salix atrocinerea*, *Scirpus holoschoenus*, *Schoenus nigricans*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Spiranthes aestivalis.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE MOLINIO-ARRHENATHERETEA

Orde Holoschoenetalia vulgaris

Alianza *Molinio-Holoschoenion vulgaris*

As. *Carici arenariae-Juncetum acuti*

Hábitats asociados ou en contacto

Polo xeral, este tipo de hábitat aparece intercalado no seo de hábitats dunares (2130*, 2150) e, máis raramente, facendo contacto con sistemas de lagoas costeiras (1150*).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6420 Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do *Molinion-Holoschoenion*.

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat presente nos países mediterráneos e as costas atlánticas da Península Ibérica.

Distribución en Galicia

Puntual asociado aos grandes complexos dunares e de lagoas litorais.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Presente en diversos espazos do litoral galego.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

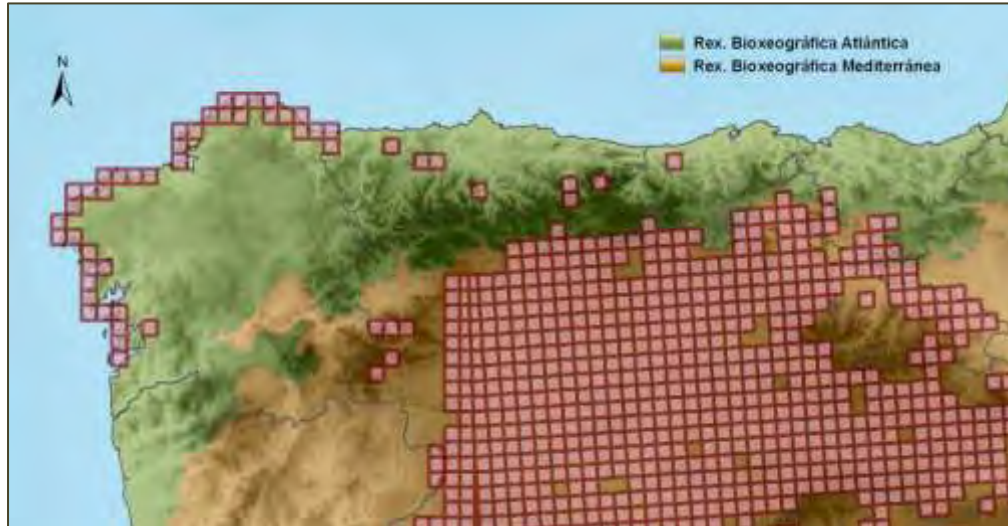

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

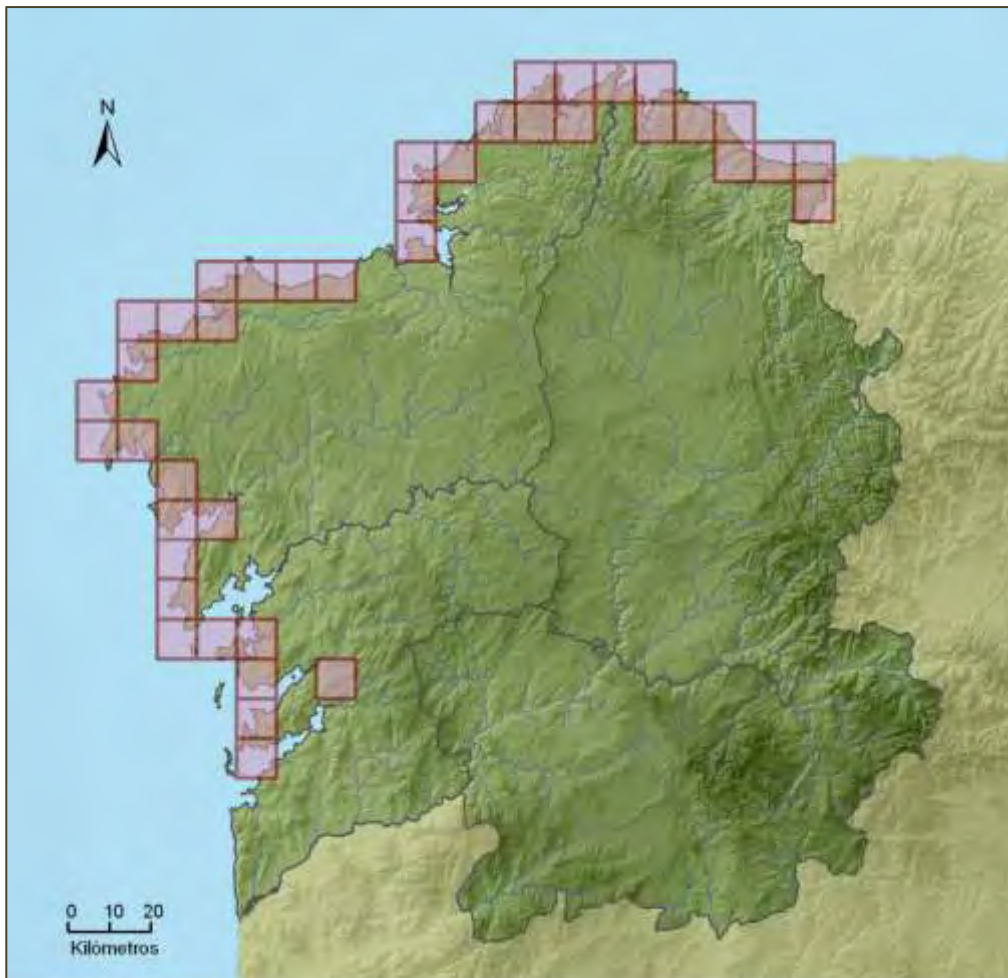
6420 Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do *Molinion-Holoschoenion*.

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6420 Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do *Molinion-Holoschoenion*.

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C ●	ES1120015	Serra do Xistral	Lu
ES1110002	Costa Ártabra	C ●	ES1120016	Río Cabe	Lu
ES1110003	Fragas do Eume	C	ES1120017	Costa dá Mariña Occidental	Lu
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C	ES1130001	Baixa Limia	Ou
ES1110005	Costa da Morte	C ●	ES1130002	Macizo Central	Ou
ES1110006	Complexo Corrubedo	C ●	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C	ES1130004	Pena Veidosa	Ou
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C ●	ES1130005	Río Támega	Ou
ES1110009	Costa de Dexo	C	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou
ES1110010	Estaca de Bares	C	ES1130007	Pena Trevinca	Ou
ES1110011	Esteiro do Tambre	C	ES1130008	Pena Maseira	Ou
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C ●	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou
ES1110013	Xubia-Castro	C	ES0000001	Illas Cies	Po
ES1110014	Serra do Careón	C	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po
ES1110015	Río Anllóns	C	ES1140002	Río Lérez	Po
ES1110016	Río Tambre	C	ES1140003	A Ramallosa	Po
ES1120001	Os Ancares-O Courel	Lu	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po ●
ES1120002	Río Eo	Lu ●	ES1140005	Monte Aloia	Po
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu	ES1140006	Río Tea	Po
ES1120004	A Marronda	Lu	ES1140007	Baixo Miño	Po
ES1120005	As Catedrais	Lu	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po
ES1120006	Carballido	Lu	ES1140009	Cabo Udra	Po
ES1120007	Cruzal-Agüeira	Lu	ES1140010	Costa da Vela	Po ●
ES1120008	Monte Faro	Lu	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po
ES1120009	Monte Maior	Lu	ES1140012	Illas Estelas	Po
ES1120010	Negueira	Lu	ES1140013	Serra do Candán	Po
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu	ES1140014	Serra do Cando	Po
ES1120012	Río Landro	Lu ●	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po
ES1120013	Río Ouro	Lu	ES1140016	Enseada de San Simón	Po
ES1120014	Canón do Sil	Lu			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C ●	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C ●	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C ●	ES0000437	Pena Trevinca	Ou
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po
ES0000085	Ribadeo	Lu ●	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po ●
ES0000373	Ría de Foz	Lu	ES0000254	Illa de Ons	Po
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu	ES0000375	Esteiro do Miño	Po
ES0000374	Ancares	Lu			

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6420 Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do *Molinion-Holoschoenion*.

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Detalle das características inflorescencias de *Scirpus holoschoenus*, especie típica do hábitat 6420, en Praia da Ladeira (Ribeira).

Vista dunha das representacións do hábitat "6420 Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do *Molinion-Holoschoenion*" existente en Olveira (Ribeira).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6420 Prados húmidos mediterráneos de grandes herbas do *Molinion-Holoschoenion*.

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Soamente se ten constancia do seu aproveitamento puntual coma forraxe mediante sega ou pastoreo directo.

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A composición florística, grao de cobertura e estrutura da vexetación que caracteriza a este tipo de hábitat é un indicador fiable do seu estado de conservación.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

A drenaxe e aproveitamento pastoral intensivo levan consigo unha deterioración apreciable do estado de conservación deste tipo de hábitat. O tránsito humano reiterado e o de vehículos a través do hábitat contribúen á súa deterioración.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

O manexo pouco intenso da vexetación herbácea que caracteriza este tipo de hábitat contribúe ao mantemento nun estado de conservación favorable. A restauración da dinámica hidrolóxica naqueles casos en que foi perturbada propicia a recuperación dun estado de conservación favorable.

Bibliografía

Izco & Sánchez (1996) e datos propios.

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6430 Megaforbios eutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino.

Correspondencias

Palaartic	37.7 y 37.8
Ramsar	---
IHG	---

Denominación oficial

Inglés	Hydrophilous tall herb fringe communities of plains and of the montane to alpine levels.
Castelán	Megaforbios eutrofos hidrófilos de las orlas de llanura y de los pisos montano a alpino

Denominación vulgar

Galego	Non se coñece unha denominación específica para este tipo de hábitat en galego. Polo xeral adoita englobarse nas acepcións "ribeira" ou "veiga".
Castelán	Ribazos.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Comunidades megafórbicas nitrófilas de bordos de cursos fluviais e lindeiros de bosque pertencentes ás ordes *Glechometalia hederaceae* e *Convolvuletalia sepium* (*Senecion fluviatilis*, *Aegopodion podagrariae*, *Convolvulion sepium*, *Filipendulion*)(37.7).

Comunidades megafórbicas perennes dos pisos montano a alpino da clase *Betulo-Adenostyletea* (37.8).

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Comunidades de grandes herbas desenvolvidas baixo o ambiente (sub)nemoral de diversos tipos de bosques, en particular de formacións riparias así como bosques de carácter pantanoso. Nas áreas de topografía achairada (veigas) é frecuente que ocupen os solos máis húmidos das terrazas fluviais carentes de vexetación arborada. Nas montañas, este tipo de hábitat soporta unha vexetación de carácter megafórbico instalada en áreas fontinais e bordos de regueiros dentro dos pisos supra e orotemperado.

Fisionomía e estrutura.

Trátase de comunidades dominadas por especies herbáceas perennes de gran talla (1-2 m de altura), incluídas nas familias *Umbelliferae*, *Liliaceae*, *Rosaceae* e *Compositae*, que alcanzan unha cobertura practicamente total e unha gran biomasa. Na maioría dos casos trátase de manifestacións de carácter lineal, dispostas paralelamente ás canles fluviais, bordos de camiños ou na periferia de masas arboradas.

Variabilidade.

As variantes máis estendidas polas áreas baixas (pisos termo e mesotemperado) aparecen ligadas aos hábitats riparios e nelas adoitan ser frecuentes *Filipendula ulmaria*, *Sparganium erectum* subsp. *neglectum*, *Iris pseudacorus*, *Oenanthe crocata* e *Eupatorium cannabinum*. Pola súa banda, as comunidades megafórbicas supra e orotemperadas están caracterizadas pola presenza de *Adenostyles alliaria* subsp. *hybrida*, *Allium victorialis*, *Aconitum napellus* subsp. *neapolitanum*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Ranunculus aconitifolius*, *Trollius europaeus*, *Valeriana pyrenaica* e *Veratrum album*.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6430 Megaforbios eutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino.

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

37.7: *Aegopodium podagraria*, *Alliaria petiolata*, *Angelica archangelica*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Cirsium oleraceum*, *Crepis paludosa*, *Epilobium hirsutum*, *Filipendula ulmaria*, *Geranium robertianum*, *Glechoma hederacea*, *Lamium album*, *Lysimachia punctata*, *Lythrum salicaria*, *Petasites hybridus*, *Senecio fluviatilis*, *Silene dioica*. 37.8: *Aconitum lycoctonum* (=A. vulparia), *Aconitum napellus*, *Adenostyles alliariae*, *Calamagrostis arundinacea*, *Cicerbita alpina*, *Cirsium helenioides*, *Digitalis grandiflora*, *Geranium sylvaticum*, *Peucedanum ostruthium*, *Trollius europaeus*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Adenostyles alliariae subsp. *hybrida*, *Allium victorialis*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Eupatorium cannabinum*, *Filipendula ulmaria*, *Oenanthe crocata*, *Picris hieracioides*, *Ranunculus aconitifolius*, *Thalictrum speciosissimum*, *Valeriana pyrenaica*, *Veratrum album*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Scrophularia herminii.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE GALIO-URTICETEA

Orde Convolvuletalia sepium

Alianza Filipendulion ulmariae

As. *Oenanthe crocatae-Filipenduletum ulmariae*

As. *Senecioni laderoi-Filipenduletum ulmariae*

Alianza Bromo ramosi-Eupatorion cannabini

As. *Picrido hieracioidis-Eupatorietum cannabini*

CLASE MULGEDIO-ACONITETEA

Orde Adenostyletalia

Alianza Adenostylion alliariae

Subalianza Adenostylenion pyrenaicae

As. *Allio victorialis-Adenostyletum pyrenaicae*

As. *Myrrhido odoratae-Valerianetum pyrenaicae*

Hábitats asociados ou en contacto

Dentro dos pisos meso e supratemperado, as representacións deste tipo de hábitat aparecen maioritariamente asociadas a ripisilvas (91E0*) e pequenos regueiros que circulan polo interior de diversos tipos de bosques (9120, 9180*, 9260, 9230, 9380). Nos niveis orotemperados adoitan facer contacto con hábitats turbosos e queirogais secos ou higrófilos (7110*, 4020*, 4030).

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6430 Megaforbios eutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino.

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat presente na maioría dos países da UE.

Distribución en Galicia

Este tipo de hábitat atópase representado por toda Galicia, incrementándose a súa variabilidade cara ás áreas montañosas do interior.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Presente na maioría dos espazos galegos.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

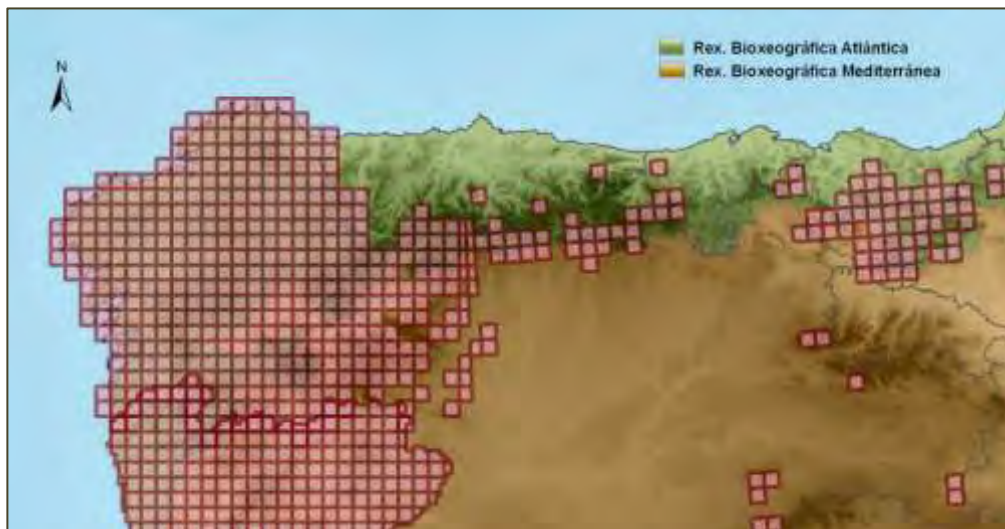

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6430 Megaforbios eutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino.

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6430 Megaforbios eutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino.

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C ●	ES1120015	Serra do Xistral	Lu ●
ES1110002	Costa Ártabra	C ●	ES1120016	Río Cabe	Lu ●
ES1110003	Fragas do Eume	C ●	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu ●
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C ●	ES1130001	Baixa Limia	Ou ●
ES1110005	Costa da Morte	C ●	ES1130002	Macizo Central	Ou ●
ES1110006	Complexo Corrubedo	C ●	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou ●
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C ●	ES1130004	Pena Veidosa	Ou ●
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C ●	ES1130005	Río Támega	Ou ●
ES1110009	Costa de Dexo	C ●	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou ●
ES1110010	Estaca de Bares	C ●	ES1130007	Pena Trevinca	Ou ●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C ●	ES1130008	Pena Maseira	Ou ●
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C ●	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou ●
ES1110013	Xubia-Castro	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po
ES1110014	Serra do Careón	C ●	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po ●
ES1110015	Río Anllóns	C ●	ES1140002	Río Lérez	Po ●
ES1110016	Río Tambre	C ●	ES1140003	A Ramallosa	Po ●
ES1120001	Os Ancares-O Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po ●
ES1120002	Río Eo	Lu ●	ES1140005	Monte Aloia	Po ●
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu ●	ES1140006	Río Tea	Po ●
ES1120004	A Marronda	Lu ●	ES1140007	Baixo Miño	Po ●
ES1120005	Ás Catedrais	Lu ●	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po ●
ES1120006	Carballido	Lu ●	ES1140009	Cabo Udra	Po ●
ES1120007	Cruzul-Agüeira	Lu ●	ES1140010	Costa da Vela	Po ●
ES1120008	Monte Faro	Lu ●	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po ●
ES1120009	Monte Maior	Lu ●	ES1140012	Illas Estelas	Po
ES1120010	Negueira	Lu ●	ES1140013	Serra do Candán	Po ●
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu ●	ES1140014	Serra do Cando	Po ●
ES1120012	Río Landro	Lu ●	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po ●
ES1120013	Río Ouro	Lu ●	ES1140016	Enseada de San Simón	Po ●
ES1120014	Canón do Sil	Lu ●			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C ●	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou ●
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C ●	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou ●
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C ●	ES0000437	Pena Trevinca	Ou ●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po
ES0000085	Ribadeo	Lu ●	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po ●
ES0000373	Ría de Foz	Lu ●	ES0000254	Illa de Ons	Po ●
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu ●	ES0000375	Esteiro do Miño	Po ●
ES0000374	Ancares	Lu ●			

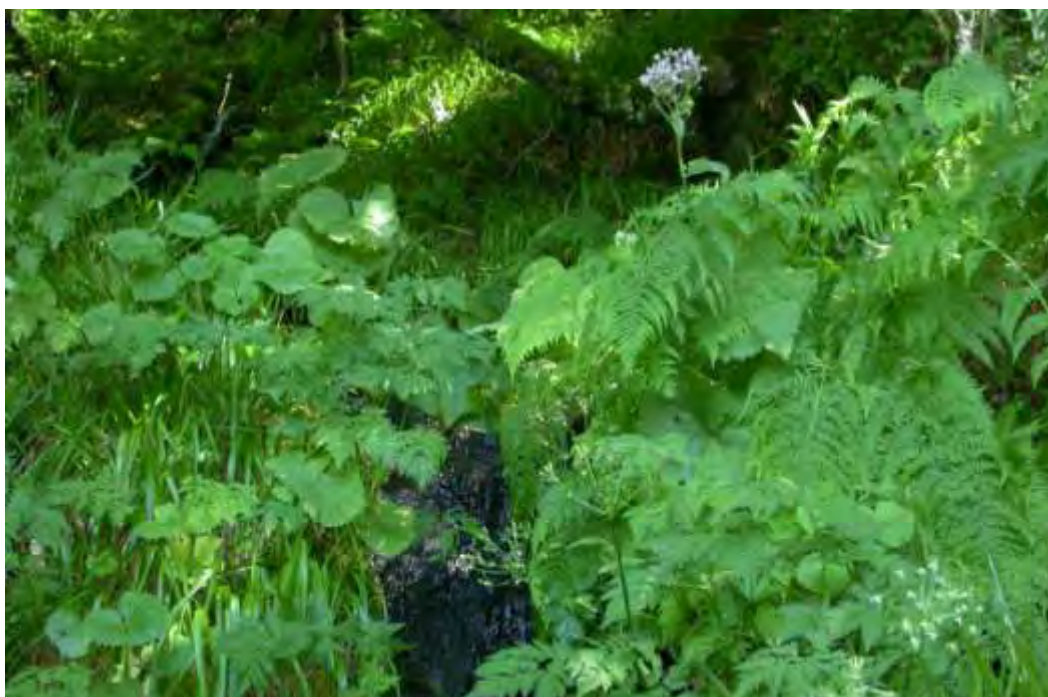
6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6430 Megaforbios eutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino.

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Vista parcial dunha representación do hábitat "6430 Megaforbios eutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino" (Meira).

Formación megafórbica asociada a un manancial situado no piso supratemperado (Devesa da Rogueira, Folgoso do Courel).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6430 Megaforbios eutrofos higrófilos das orlas de chairas e dos pisos montano a alpino.

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Non se coñecen aproveitamentos tradicionais deste tipo de hábitat, se se exceptúa a recolección dalgunhas das especies presentes para o seu uso medicinal (*Valeriana pyrenaica*, *Angelica sylvestris*, *Equisetum arvense*, *Equisetum telmateia*, *Filipendula vulgaris*, *Eupatorium cannabinum*, etc.).

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A fisionomía e composición florística son os indicadores máis fiables do estado de conservación deste tipo de hábitat.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

A drenaxe e aproveitamento pastoral intenso levan consigo unha deterioración apreciable do estado de conservación deste tipo de hábitat. A recolección excesiva de especies medicinais altera a súa composición florística e estrutura.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

O manexo pouco intenso da vexetación herbácea que caracteriza este tipo de hábitat contribúe ao mantemento nun estado de conservación favorable do hábitat.

Bibliografía

Gutián (1984b), Izco et al. (1986a), Ortiz (1986), Fernández Prieto et al. (1987a), Silva-Pando (1990) Giménez de Azcarate (1993 a, 1993b), Rodríguez Gutián & Gutián Rivera (1993a), Díaz González & Fernández Prieto (1994) e datos propios.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6510 Prados de sega de baixa altitude (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

Correspondencias

Paleartic	38.2.
Ramsar	Ts.
IHG	2.6.2.4.

Denominación oficial

Inglés	Lowland hay meadows (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>).
Castelán	Prados pobres de siega de baja altitud (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)

Denominación vulgar

Galego	Prados.
Castelán	Prados.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Prados de sega ricos en especies, sobre solos lixeira a moderadamente fertilizados das chairas e niveis submontanos, pertencentes ás alianzas *Arrhenatherion* e *Brachypodio-Centaureion nemoralis*. Estes prados extensivos son ricos en especies de floración aparente e adóitanse cortar unha ou dúas veces ao ano, unha vez florecidas as gramíneas.

Observacións: a tradución ao castelán do enunciado desta categoría introduciu un concepto pexorativo ("pobres") non contemplado na redacción orixinal en inglés. De feito, este tipo de hábitat pode alcanzar unha diversidade florística superior á dos prados de sega de montaña.

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Prados de sega situados nos fondos de val e veigas dos pisos termo e mesotemperado, sobre solos derivados de rochas silíceas, mantidos en produción mediante unha profusa rede de canles de rega ou de drenaxe ("regos").

Fisionomía e estrutura.

Formacións herbáceas densas, de ata 80-100 cm de altura, dominadas por diversas especies de gramíneas (*Anthoxanthum odoratum*, *Arrhenatherum elatius* subsp. *bulbosus*, *Bromus hordeaceus*, *Cynosurus cristatus*, *Dactylis glomerata*, *Gaudinia fragilis*, *Holcus lanatus*, *Lolium perenne*, *Trisetum flavescens*), leguminosas (*Trifolium dubium*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Medicago sativa*, *Lotus pedunculatus*) e outras plantas herbáceas pertencentes a diversas familias botánicas (*Achillea millefolium*, *Bellis perennis*, *Cardamine pratensis*, *Cerastium vulgare*, *Crepis capillaris*, *Daucus carota*, *Linum bienne*, *Malva moschata*, *Plantago lanceolata*, *Ranunculus bulbosus*, *Rhinanthus minor*).

Variabilidade.

O nivel de encharcamento ou rega aplicado á vexetación característica deste hábitat condiciona a súa composición florística.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6510 Prados de sega de baixa altitude (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

Alopecurus pratensis, *Arrhenatherum elatius*, *Campanula patula*, *Centaurea jacea*, *Crepis biennis*, *Daucus carota*, *Knautia arvensis*, *Leontodon hispidus*, *Leontodon nudicaulis*, *Leucanthemum vulgare*, *Linum bienne*, *Malva moschata*, *Oenanthe pimpinelloides*, *Pimpinella major*, *Rhinanthus lanceolatus*, *Sanguisorba officinalis*, *Serapias cordigera*, *Tragopogon pratensis*, *Trisetum flavescens*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Achillea millefolium, *Anthoxanthum odoratum*, *Arrhenatherum elatius* subsp. *bulbosus*, *Bellis perennis*, *Bromus hordeaceus*, *Cardamine pratensis*, *Cerastium vulgare*, *Crepis capillaris*, *Cynosurus cristatus*, *Dactylis glomerata*, *Gaudinia fragilis*, *Holcus lanatus*, *Lolium perenne*, *Linum bienne*, *Lotus pedunculatus*, *Malva moschata*, *Medicago sativa*, *Plantago lanceolata*, *Ranunculus bulbosus*, *Rhinanthus minor*, *Trifolium dubium*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Trisetum flavescens*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Arnica montana, *Narcissus bulbocodium*, *N. cyclamineus*, *N. pseudonarcissus* subsp. *nobilis*, *N. triandrus*.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE MOLINIO-ARRHENATHERETEA

Orde Arrhenatheretalia

Alianza *Cynosurion cristati*

As. *Caro verticillati*-*Cynosuretum cristati*

As. *Liño angustifolii*-*Cynosuretum cristati*

As. *Merendera pyrenaicae*-*Cynosuterum cristati*

As. *Anthemido nobilis*-*Cynosuretum cristati*

Hábitats asociados ou en contacto

Na maior parte dos casos, este tipo de prados contacta con diversos tipos de bosques (91E0*, 9120, 9230) e matogueiras secas (4030).

Sistemas de prados de sega de baixa altitude entre Cádavos e Manzalvos (A Mezquita).

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

6510 Prados de sega de baixa altitude (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat amplamente representado nos países da UE.

Distribución en Galicia

Hábitat amplamente representado en Galicia, preferentemente en áreas litorais, depresións e montañas baixas interiores.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Hábitat presente nun elevado número de espazos.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

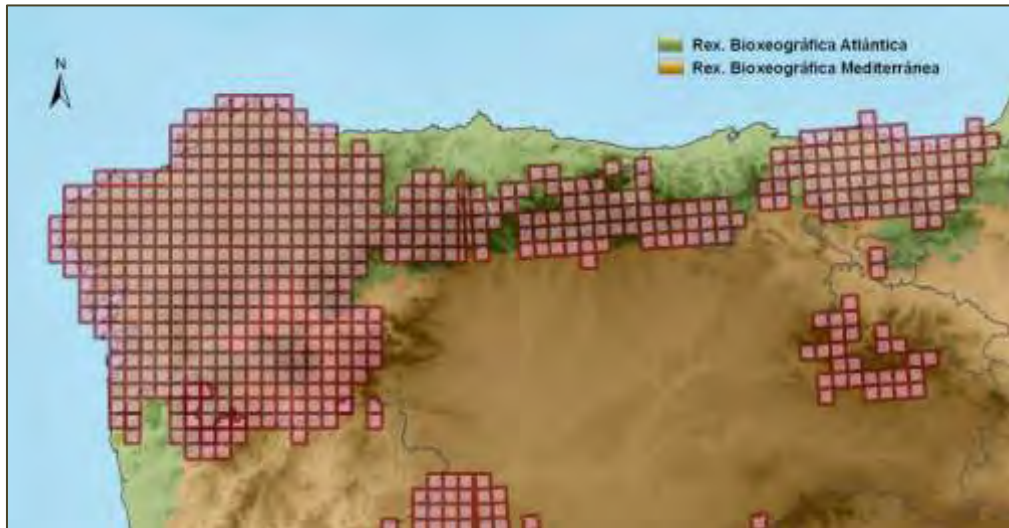

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

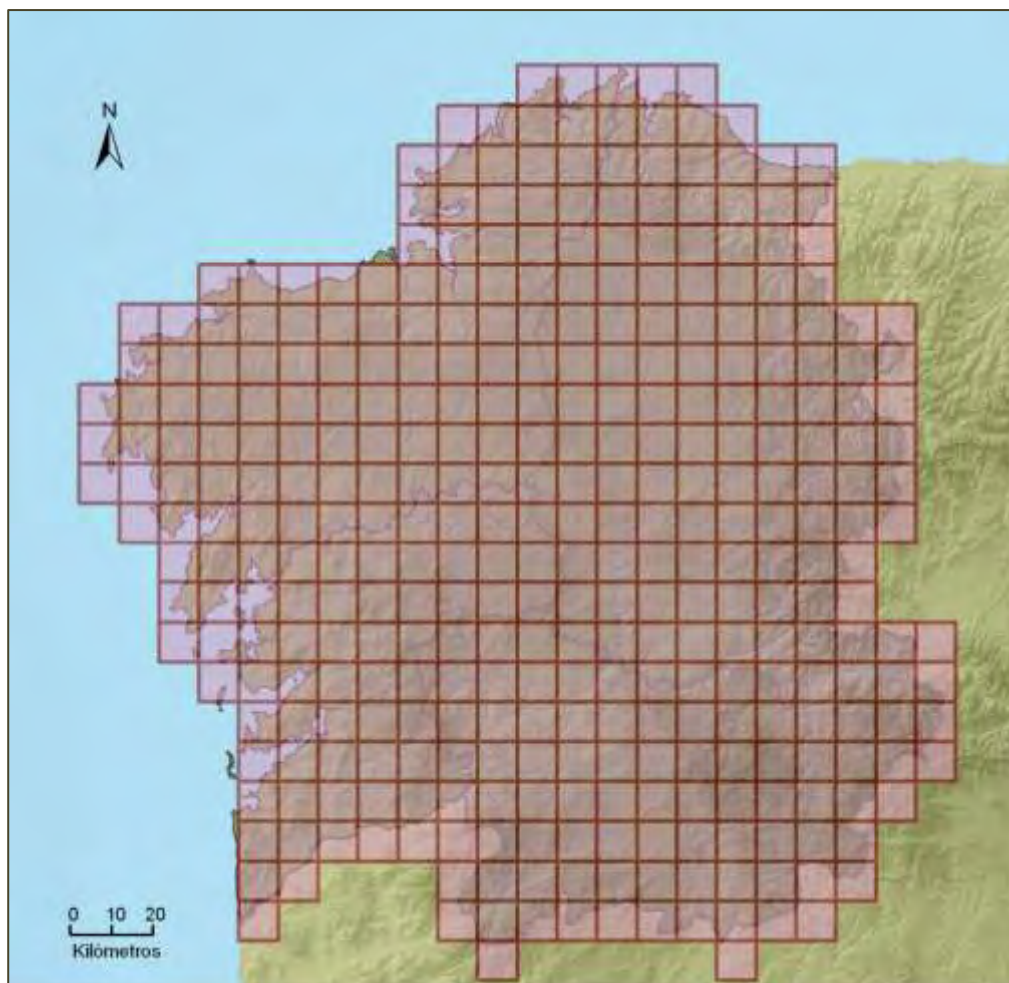
6510 Prados de sega de baixa altitude (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6510 Prados de sega de baixa altitude (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C ●	ES1120015	Serra do Xistral	Lu ●
ES1110002	Costa Ártabra	C ●	ES1120016	Río Cabe	Lu ●
ES1110003	Fragas do Eume	C ●	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu ●
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C ●	ES1130001	Baixa Limia	Ou ●
ES1110005	Costa da Morte	C ●	ES1130002	Macizo Central	Ou ●
ES1110006	Complexo Corrubedo	C ●	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou ●
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C ●	ES1130004	Pena Veidosa	Ou ●
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C ●	ES1130005	Río Támega	Ou ●
ES1110009	Costa de Dexo	C ●	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou ●
ES1110010	Estaca de Bares	C ●	ES1130007	Pena Trevinca	Ou ●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C ●	ES1130008	Pena Maseira	Ou ●
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C ●	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou ●
ES1110013	Xubia-Castro	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po ●
ES1110014	Serra do Careón	C ●	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po ●
ES1110015	Río Anllóns	C ●	ES1140002	Río Lérez	Po ●
ES1110016	Río Tambre	C ●	ES1140003	A Ramallosa	Po ●
ES1120001	Ancares-Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po ●
ES1120002	Río Eo	Lu ●	ES1140005	Monte Aloia	Po ●
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu ●	ES1140006	Río Tea	Po ●
ES1120004	A Marronda	Lu ●	ES1140007	Baixo Miño	Po ●
ES1120005	As Catedrais	Lu ●	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po ●
ES1120006	Carballido	Lu ●	ES1140009	Cabo Udra	Po ●
ES1120007	Cruzal-Agüeira	Lu ●	ES1140010	Costa da Vela	Po ●
ES1120008	Monte Faro	Lu ●	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po ●
ES1120009	Monte Maior	Lu ●	ES1140012	Illas Estelas	Po ●
ES1120010	Negueira	Lu ●	ES1140013	Serra do Candán	Po ●
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu ●	ES1140014	Serra do Cando	Po ●
ES1120012	Río Landro	Lu ●	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po ●
ES1120013	Río Ouro	Lu ●	ES1140016	Enseada de San Simón	Po ●
ES1120014	Canón do Sil	Lu ●			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C ●	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou ●
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C ●	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou ●
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C ●	ES0000437	Pena Trevinca	Ou ●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C ●	ES0000001	Illas Cies	Po ●
ES0000085	Ribadeo	Lu ●	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po ●
ES0000373	Ría de Foz	Lu ●	ES0000254	Illa de Ons	Po ●
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu ●	ES0000375	Esteiro do Miño	Po ●
ES0000374	Ancares	Lu ●			

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6510 Prados de sega de baixa altitude (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Aspecto dunha representación do hábitat "6510 Prados de sega de baixa altitude" localizado nas coñecidas como "Brañas de Laiño" (Dodro).

Aspecto preestival dun prado de sega de áreas baixas (hábitat 6510) na Terra Chá luguesa (Reibocha, Vilalba) na que se pode ver unha nutrida poboación de árnica.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6510 Prados de sega de baixa altitude (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Produción de feo e, secundariamente, pasto de dente para o gando vacún.

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A composición florística e o funcionamento dos sistemas de rego son indicadores do estado de conservación do hábitat.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

O abandono das prácticas tradicionais de mantemento deste tipo de hábitats está a derivar na súa progresiva substitución por formacións vexetais de diverso tipo, tanto herbáceas megafórbicas (6430), como por diversos tipos de matogueiras ou, en áreas de interior, espiñais ou abeledos. Con certa frecuencia realizáronse en épocas recentes repoboacións forestais con diferentes especies (castiñeiro, eucalipto, *Pinus radiata*, *Pinus sylvestris*, *Pseudotsuga menziesii*, etc.) sobre este tipo de hábitat. Noutros casos, a sementeira de especies forraxeiras seleccionados agrónomicamente con posteridade á realización de labores de fresado ou gradado, supón unha transformación dificilmente reversible do hábitat. O encalado modifica a súa composición florística e pode ser responsable da desaparición de poboacións de especies de interese para a conservación, como a árnica.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

O mantemento dos sistemas de rego e a práctica da sega son indispensables para o mantemento deste tipo de hábitat.

Bibliografía

Tüxen & Oberdorfer (1958), Bellot (1968), Bellot & Casaseca (1956, 1959), Mato (1963), Castroviejo (1972), Morla (1993), Guitián (1984b), Ortiz (1986), Soñora (1989), Silva-Pando (1990), Giménez de Azcárate (1993 a, 1993b), Romero (1993), Díaz González & Fernández Prieto (1994), Pulgar (1999), Izco et al. (2001) e datos propios.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6520 Prados de sega de montaña.

Correspondencias

Palaartic	38.31.
Ramsar	Ts.
IHG	2.6.2.4.

Denominación oficial

Inglés	Mountain hay meadows.
Castelán	Prados de siega de montaña.

Denominación vulgar

Galego	Prados.
Castelán	Prados.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Prados de sega mesófilos ricos en especies dos pisos montano a subalpino (polo xeral por enriba dos 600 m de altitude) a miúdo dominados por *Trisetum flavescens* e con *Heracleum sphondylium*, *Viola cornuta*, *Astrantia major*, *Carum carvi*, *Crepis mollis*, *C. pyrenaica*, *Polygonum bistorta*, *Silene dioica*, *S. vulgaris*, *Campanula glomerata*, *Salvia pratensis*, *Centaurea nemoralis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Crocus albidus*, *Geranium phaeum*, *G. sylvaticum*, *Narcissus poeticus*, *Malva moschata*, *Valeriana repens*, *Trollius europaeus*, *Pimpinella major*, *Muscari botryoides*, *Linum bulbiferum*, *Thlaspi caerulescens*, *Viola tricolor* subsp. *alpina*, *Phyteuma halleri*, *P. orbiculare*, *Primula elatior*, *Cherophyllum hirsutum* e moitas outras especies.

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Prados de sega irrigados asentados sobre solos de lixeiramente ácidos a neutros dentro dos niveis mesotemperado superior e, puntualmente, supratemperado inferior, baixo ombroclimas húmido superior e hiperhúmido.

Fisionomía e estrutura.

Formacións herbáceas densas de cobertura total e altura próxima a un metro no momento previo á súa sega.

Variabilidade.

Trátase dun tipo de hábitat pouco variable en Galicia.

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

Alchemilla spp., *Anthoxanthum odoratum*, *Astrantia major*, *Campanula glomerata*, *Carum carvi*, *Centaurea nemoralis*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Cirsium heterophyllum*, *Crepis mollis*, *Crepis pyrenaica*, *Crocus albiflorus*, *Geranium phaeum*, *Geranium sylvaticum*, *Heracleum sphondylium*, *Lilium bulbiferum*, *Malva moschata*, *Muscari botryoides*, *Narcissus poeticus*, *Phyteuma halleri*, *Phyteuma orbiculare*, *Pimpinella major*, *Polygonum bistorta*, *Primula elatior*, *Salvia pratensis*, *Silene dioica*, *Silene vulgaris*, *Thlaspi caerulescens*, *Trisetum flavescens*, *Trollius europaeus*, *Valeriana repens*, *Viola cornuta*, *Viola tricolor* ssp. *subalpina*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Alchemilla spp., *Anthoxanthum odoratum*, *Arrhenatherum elatius* subsp. *bulbosum*, *Arnica montana*, *Astrantia major*, *Bellis perennis*, *Bromus hordeaceus*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Cynosurus cristatus*, *Dactylis glomerata*, *Geranium sylvaticum*, *Heracleum sphondylium*, *Holcus lanatus*, *Lolium perenne*, *Malva moschata*, *Narcissus asturiensis*, *N. pseudonarcissus* subsp. *nobilis*, *Plantago lanceolata*, *Pimpinella major*, *Polygonum bistorta*, *Primula elatior*, *Rhinantus minor*, *Silene dioica*, *Silene vulgaris*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Trifolium dubium*, *Trisetum flavescens*.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Plantas:

Arnica montana, *Narcissus asturiensis*, *N. bulbocodium*, *N. pseudonarcissus* subsp. *nobilis*, *N. triandrus*.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6520 Prados de sega de montaña.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE MOLINIO-ARRHENATHERETEA

Orde Arrhenatheretalia

Alianza Arrhenatherion

As. *Malvo moschatae-Arrhenatheretum bulbosi*

Habitats asociados ou en contacto

Polo xeral este tipo de hábitat establece contacto con bosques de ribeira (91E0*) e diversos tipos de bosques climatófilos (9120, 9180*, 9230) así como con outros tipos de hábitats herbáceos (6210, 6510).

Prados de sega de montaña (hábitat 6520) seguindo o val do río Conso, nas inmediacións de Pradoalbar (Vilariño de Conso).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6520 Prados de sega de montaña.

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Frecuente nas áreas de montaña da maior parte dos países da UE.

Distribución en Galicia

Hábitat restrinxido ás áreas de montaña da metade oriental de Galicia (Ancares, Courel, Macizo Central, montañas de Trevinca-Segundeira).

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Restrxinxido a uns poucos espazos do oriente galego.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

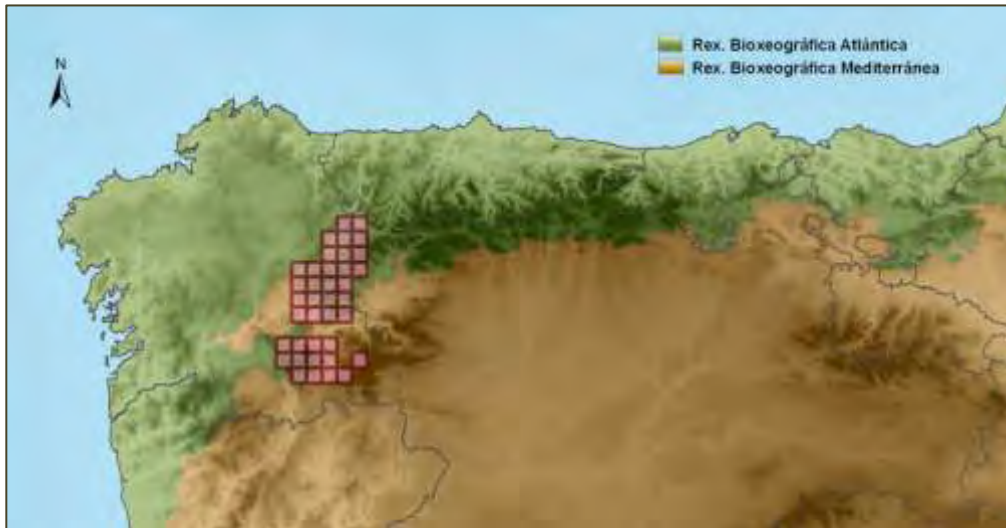

6 Formación herbosas naturais e seminaturais.

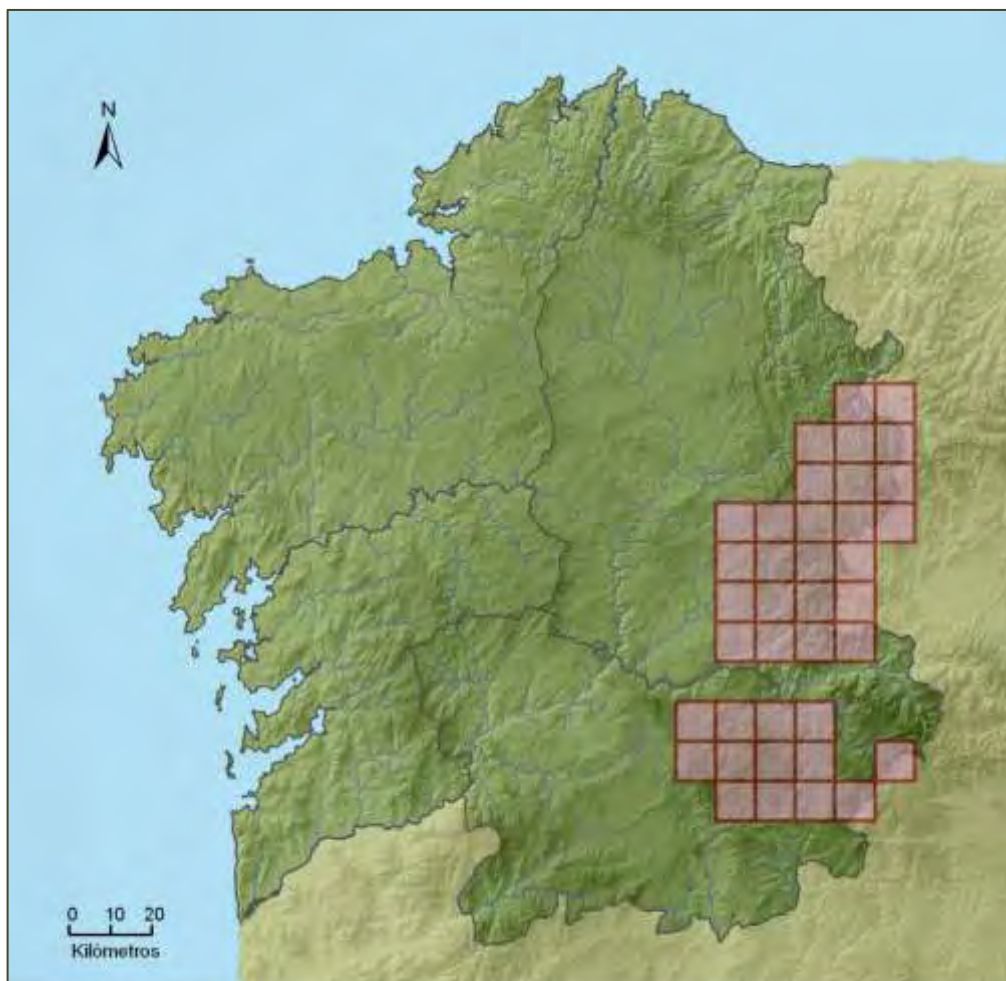
6520 Prados de sega de montaña.

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6520 Prados de sega de montaña.

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES1110001	Ortigueira-Mera	C	ES1120015	Serra do Xistral	Lu
ES1110002	Costa Ártabra	C	ES1120016	Río Cabe	Lu
ES1110003	Fragas do Eume	C	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C	ES1130001	Baixa Limia	Ou ●
ES1110005	Costa da Morte	C	ES1130002	Macizo Central	Ou ●
ES1110006	Complexo Corrubedo	C	ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou ●
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C	ES1130004	Pena Veidosa	Ou
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C	ES1130005	Río Támega	Ou
ES1110009	Costa de Dexo	C	ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou
ES1110010	Estaca de Bares	C	ES1130007	Pena Trevinca	Ou ●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C	ES1130008	Pena Maseira	Ou
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou
ES1110013	Xubia-Castro	C	ES0000001	Illas Cies	Po
ES1110014	Serra do Careón	C	ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po
ES1110015	Río Anllóns	C	ES1140002	Río Léziz	Po
ES1110016	Río Tambre	C	ES1140003	A Ramallosa	Po
ES1120001	Ancares-Courel	Lu ●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po
ES1120002	Río Eo	Lu	ES1140005	Monte Aloia	Po
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu	ES1140006	Río Tea	Po
ES1120004	A Marronda	Lu	ES1140007	Baixo Miño	Po
ES1120005	Ás Catedrais	Lu	ES1140008	Brañas de Xestoso	Po
ES1120006	Carballido	Lu	ES1140009	Cabo Udra	Po
ES1120007	Cruzul-Agüeira	Lu	ES1140010	Costa da Vela	Po
ES1120008	Monte Faro	Lu	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po
ES1120009	Monte Maior	Lu	ES1140012	Illas Estelas	Po
ES1120010	Negueira	Lu	ES1140013	Serra do Candán	Po
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu	ES1140014	Serra do Cando	Po
ES1120012	Río Landro	Lu	ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po
ES1120013	Río Ouro	Lu	ES1140016	Enseada de San Simón	Po
ES1120014	Canón do Sil	Lu			

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.	Cod.	Denominación	Prov.
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C	ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou ●
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C	ES0000437	Pena Trevinca	Ou ●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C	ES0000001	Illas Cies	Po
ES0000085	Ribadeo	Lu	ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po
ES0000373	Ría de Foz	Lu	ES0000254	Illa de Ons	Po
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu	ES0000375	Esteiro do Miño	Po
ES0000374	Ancares	Lu			

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6520 Prados de sega de montaña.

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

Prados de sega de montaña no Val de Visuña (Folgozo do Courel).

Rechamante aspecto primaveral dun prado de sega de montaña no que se aprecia unha numerosa poboación de *Narcissus pseudonarcissus* subsp. *nobilis* (Cervantes).

6 Formacións herbosas naturais e seminaturais.

6520 Prados de sega de montaña.

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

Este hábitat foi manexado tradicionalmente para a produción de feo e o pastoreo directo en casos puntuais.

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A composición florística e o funcionamento dos sistemas de rego son indicadores do estado de conservación do hábitat.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

O abandono das prácticas tradicionais de mantemento deste tipo de hábitats está a derivar na súa progresiva substitución por formacións vexetais de diverso tipo, tanto herbáceas megafórbicas (6430), como por espiñais ou abeledos. Con certa frecuencia realizáronse en épocas recentes repoboacións forestais con diferentes especies (castiñeiro, eucalipto, *Pinus radiata*, *Pinus sylvestris*, *Pseudotsuga menziesii*, etc.) sobre este tipo de hábitat. A fertilización mineral e a sementeira con pratenses seleccionadas levan consigo cambios na composición florística característica deste tipo de prados de sega.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

O mantemento dos sistemas de rego e a práctica da sega son indispensables para o mantemento deste tipo de hábitat.

Bibliografía

Izco & Guitián (1982), Morla (1983), Guitián (1984b), Izco et al. (1985a), Giménez de Azcárate (1993) e datos propios.

